

11.129-1

Udarnik

TAJƏ NOMERƏ
G I Z Ə M A :

VIŞTJAS

IZJUR IVANLƏN
PEĐ GENLƏN

STATTAJAS

IZJUR IVANLƏN
Docent ERNSTLƏN

Kritika jübş REZOIUCIJA
MOJDJAS

№

5

UDARNIK

KOMI XUDOZESTVO A
SƏVETSKƏJ LITERATURA
Z U R N A L
LEZƏNB VKP(B) OK-lən KULTURA da
LENİNİZM PROPAGANDA ŞEKTOR DA
KOMI SƏVETSKƏJ PISAŤELJAS
SOJUZLƏN ORGKOMITET

№ 5
1 9 3 4 v o
Maj

İ z u r i n d a l b ş

IZJUR IVAN — Bajkəvəj səl	1
PEŤ GEN — Vərsa pojezd	9
Komi epos — mojdjas:	
1. Kək yok	12
2. Kəzi əti məs pəddi jen şetis das məs	14
IZJUR IVAN — Komi səvetskəj dra- maturgija voprosjas	16
ERNST — Bəzd jubilar	19
Kəpədnə kritikaəs markşizm - leni nizm pəduvjasəz	23

Н.С. Коми
1-1а

В. Байкалов. Сал

Г.П.Б. в Лнгр.

Ц. 1934 г.

АКТ № 606

Виш. Изд. Иванлен

МЕТВОЗЗА ГЛАВА

Аслыс шикаса газән миңаәш тәвша рәтгорувјас. Рәдәстәм јенеј зирдалә келәд турунвиз рәмән, кәк улән зуртә кәс ым, una сәрсә проsvijasән lozzašemaәs roššәм lampu kustјas. I сәмән кәркә-кәркә сәвәтәылас кәзд паслак да сек кәшәнкә вьлשאң шавмунәнь ымјирјас.

Шикт чәволис рәтгорувша ләнтәмән, кәк узјас вьлш voalәм јәз сәнтәшәнь сәһәд патчәрјас вьлн да vidčšәнь зикәз рәмдәм, medьm бiашавнь зузган lampajasә да узнајтәстәм вәрән заводитнә пукнә тәвша куз рәт, кәк чәлад рәраләмаәш islaninьs да кәштәшәнь мамјаскәд орчән, вьтә sиз-зә зев колана узјас вьлш voәм јәз.

Nonna, гьрш сәра вьл байкәвәј сәллә, ләтәс килчә pos куза да здук кәзлә сүвәтәстләм вәрән нарошнә шикт куза кәевтәмән ләтәс шәт картәә.

Шәтнiчјас вәли vazән-нiн vidčšәнь Nonnaәs.

— Delegatka, кәкәм кәч гәшнәч карыс вәјин?—medvoz адсiс Nonnalьs рәрәмсә Әгүс да ләз шiнјасә сәкiс sијә сал вьлә. —Tajә i em premiјад?

Шәтнiчјас i кукаvизьsјas enovtisнә bidonјasән да vedraјasән klonәдчәм, кәкә бәstisнә Nonnaәs. A Nonna termәstәг, vavajas вьлә unalьs vizәdligtyr, pәrtčis салсә, kačajьstis sијәs ki vьlas да кьv sutәг playгiс Әгүс вьлә. Sal шавмuni гьрш шәрјасnas, куз шьрјасьs eзьs чәripијанән чәtčьstisнә зәз паштаһн.

— Ok, кәкәм миңа!—сәмән арtmis Әгүслән.

Nonna vestьstis чүзәм vьlas ušәм јурш

pratšә (tazi vәчнь sијә velәдчis шәт vьлн Anna Čalanovalьs) да ачьs kutis нiмkoдашнь салnas.

— Tajә-tә myј-na,—сәnitәvsә orәdis Nonna,—mukәdјasәs vуршән mәsinajasән premirujьtisнә...

— Masinajasән?—eskьtәma јualis Varә, салсә чәplәdligtyr.—Prәstә?

— Premiјад tadәmьs prәstә,—saluvшән sьašis Әгүс.—Don vьlad-әd abu premiјa.

A mukәdјas чәv sulalisнә да zavidalan sinјasән vizәdisнә ne to sal вьлә, ne to Nonna вьлә.

Nonna bostis салсә Әгүс вьлш, jokmьtis unapәv kusьntәmән да puktis lәnчә pom вьлә...

...Kьzi i das lun sәјәn, činnә rәmiztisнә mәsјas, pьrьsјas вьлә vәšig јurnьsә eз bergәdlinьs. Tәdәнь-nin, myј talun nalь sessa nekueәm soјan oz lo, sиз kә i na-čejьtčьнь nиnәм. Sәmән bи peļәssән vәs-nidika bakәstis јalavič кукаn да sьkәd орчә mәs sијәs divitanaa јurnas dov-dov keris. Stavьs вәли вьтә vaz moз, кь-zi Nonna kolis шәт vьlas munigән да kodә nekueәma eз eәktь leznь torkнь Әгүslә.

„Molodeč Әгүс“—kәšјis-nin sunь Nonna, no шinvьlas uši Šuruk, kodi munigas kolli tьraән. Nonna loktis Šuruk dinә, malьstis sијәs, pakјasas tup-tap keris да nebvьdika nuәdis vәra куztaьs. Vәra вәли чәrәд, вьтә koшmәм parenča. „Myј tajә?“—eз gәgәrvә Nonna да јualis Әгүslәs.

— A кукаnьs?

Әгүс lezis шiнјасә зәзә, myјlake kәk-nьnas kutis izas voļәssә чүkәrtнә.

Шәт картәәs кьlis ulьru duk, kodi vәli ләтәчә gьalәм pәtәlәkшән да кьptә nәtчәd

košmьvтem зозсаң. Лаšнi šurјajas әtmәdar
štenјasьn gьrьs vuzәrәn vәrisnь dovјa-
lьs lampašaң.

— Mьj-nә laңtin? Ez-әd kuv?—Nonnalәn
šәlәmьs bьdsәn drәgmuni. Jurši prат bara
uši šinvьlas da sijәs lокьs vestis.

— Kulis...—murtса kьvmәn suis Әgus
da nәsta jоньka jокmьltčis. Siz-ңin vek-
nidiк šinјasьs suңis kьza kolinь, gәgrәs
čuzәmьs gәrdәdәmьsla nәsta paškalis, i
ačьs stavnas ičәtmis lок bat vozьn polьs
pi moz.

Voštis vomсә Nonna divitan da vidan
kьv sunь, no seki skәtңičajas olaninьn
kьlь mьjkә kišsis, gьlalinь vedraјas da
kueәmkә šәkdьtor zьmgьsis uši зозә.

— Volь, volь, Nonnal—gorәdisnь sešaң.
—Salta mьj vәčisnь!

Kotәrәn pьrisnь Nonna da Әgus skәtңi-
čajas olaninә, a seni зоз paštaьn va, pә-
rәma lavič, gaeәsәmaәs tьrtәm vedraјas,
i va vьlьn gәvkjalә Nonnalәn vьl vajkәvәj
sallьs. Nonna kvatitis saļsә, pьrkñitis sь
vьlьs šivdәm jogsә da naјtsә, sešsa stav-
nas paškәdis da kutis trakajtnь.

— Vot tenьd i premija!—kajtnь kutis
Әgus, vunis sьlәn vešig Nonnalәn ukәraј-
tәmьs.—Medvozsa lunšaңьs eьkәdisnь.

— Me-әd eg narošnә,—dorјьsis Varә—
kuti vedra boštнь, a lavič pomьs katovt-
čis daј pәri.

— Pozis-zә eәa vidčьsьstнь,—sәmьn
suis Nonna.

Skәtңičajas zavoditisnь kosәdnь зоз.

MӘD GLAVA

Nonna kvajt arәssaң kolis battәg da
bьdmis čuңәtik nьlәn mamьs dinьn. Vәv-
lәma nәsta vok, no Nonna sәmьn bьttә
ru-pьr pomñitә, kьzi әti tәvša voјә, kor
Nonna vәli patčәr vьlьn-na uzlә, nuisnь
sijәs gьrьs sapәga jәz, kodјas jona ma-
kisnь, grьmәdčisnь viңtovkajasәn da peti-
ganьs zurgisnь mamьslь morәsas priklad
pomәn. Mam sešaң kutis višнь, a vokьs
kažьtьlantor koli sәmьn kuz peļa gәna
sapka da medvәrja gorәdәmьs, kәdәs
Nonna sь vәrьn bьd voј vәtalis. Kor ьzьd
apәga mort kučkis mamьslь priklad po-

mәn, Nonnalәn vokьs әdzәdčәmәn šetis
kučkьsьslь banvokas da pinpьrьs lezis;

— Svoločas!...

Nonna kolis višlәs mam dinьn, battәg
da voktәg. Una šuri ičәtьsaң šәkdь uz, i
sәmьn mamьslәn meli kiьs јurmәdis sь-
lьs šәlәmsә, kьtčәz ez pet assәr blәm
paškәd tuj vьlә. Kolis daskvajt vo bat
kulәmьslь, kolis dasnoј vo vokсә nuәmьslь,
i әni-ңin sijә stavьs gәgәrvoana. Gәgәr-
voana, mьj batьs kulis vojna vьlьn viš-
mәmьs, mьj vokсә lьјlisnь јezьdјas, mьj
stavьs taјә pomәz zugәdis mamә da әni
sijә murtса gortgәgәrsa uz vermә vәčнь,
a Nonna daskьk arsaң-ңin kәzajkaalә stav
ovmәsas.

Kolis lun šlot vьlьs voәmšaң. Košmis-
ñin Nonnalәn saļsь, i sәmьn tәdčьnь ku-
tisnь gьrьs viz čutјas, kьzi skәt kartaьn
loi әtiktor, kodi jona sьzәdis stav skәt-
ñičajasә, a medša jona Nonnaәs.

Әtik rьtgorulә, kor Nonna kьpьd šәlә-
mәn lокtis kolxoz pravleңnәsaң, kәni sьlь
šetisnь karšaң voәm uđarnәј bilәt, da
kutčьsis aslas bumagajasә—ez kutнь tьr-
mьnь јәvgizalan tetradlәn listјas, burәe
sijә listјasьs, kәni vәli gizalәma vetlig
kosttiьs mәsјaslьs јәv vajәmsә. Pervojсә
Nonna ñinәm ez kuz mәvпьstнь.

— Neкьs en adьlә?—јualis bavajaslьs.
—Gaskә čьskьsјiganьd idralid?

Stavәn kutisnь koršьsnь, i medša jona
ziļis Varә. Sizi i loi enovtčьnь. A šorәn-
ñin rьtnas, kor Nonna kajlis gortas da vәr
kutis lokнь skәt karta dinә, adьylis, kьzi
kodkә petis skәt karta dinьs, vuzis poeәs
vomәn goruvlaң da termәsәmәn munis
poda tuj kuza. Kьvlis sәmьn kokulas lьm
zurtәm da tәdsa kьzәktәm.

— Kodi-nә vәli?—pьrәmәn eәe јualis
Әguslьs.

— Tani? Neкод ez,—šinјassә voštis
Әgus.

Nonna pәrtčis saļsә da puksis bumaga-
jasәn vәrtәsitčьnь, a Әgus lәšәdčis sьlь
panьda da mәvpalis, mьj Nonna kьzkә
aslьs nogәn kuzә šivәdčьnь skәtңičajas
dinә, i naјә kьvzьsәnь sьlьs, kor Әguslәn
suәmьs naļь duвьd va kod. Kәt bošt sijә-
zә. Varәsә. Әd Әgus vištavlis sьlь, mьj

oz poz kukaŋaŋiġen mæskæs ætnassæ enovt-
næ, a siġe naroŋnæ byttæ dom jyvŋsæ abu
lezlæma daj ačys vojvæd kartaas nirsæ abu
mytčylæma. Dert seŋŋa kukaŋd sojmas.

Jæktæ lampæyn vi, čitkæraŋæ. Semæsmæn
lænyn kulis veŋig ŋten saġyn mæŋjaslæn
lolalæm, kulis, kæzi najæ bergalisnæ, læŋæd-
čisnæ voj kezlæ da pučæġen zurtis Nonna-
læn peræbæ.

— Tædan, Nonna, myġla tenad vetlig
kostti jæv vajæmæs mæŋjasædlæn činis?—
ninæm lois kernæs da sbaŋsis æġus.—Me
čajta, myġ kæræmsæ lok nogæn vizisnæ.
Me kækæs kazavli, kæzi Varæ mozdornas
turun gortas kætædis da sunæs ninæm eg
læŋt.

Nonna ninæm ez vočaviz. æġuslæ gaztæm
lois ki krestalæmæn pukavnæ da kutis ŋin-
jasnas korŋnæ myġkæ væcantor. Uzlan nar
vylæs adzis kueæmkæ jokmyltor da munis
sæ dinæ.

A ŋiktæn kælæ čitalna dinsaŋ munisnæ
jæz, goraa sbaŋlisnæ tom gælæsġas da nazæ-
nikæn katæd pomlaŋyn vær lænisnæ.

— Tanæs taj tenad listjasæd!—drug go-
rædis æġus.

Siġe væli voŋtæma kodlæskæ partuksæ, a
nar vylæ ġylalæmaæs bumaga listġas.

— Kæz-næ setčæ vermis veŋkavnæ?—
senzæn kutis Nonna.—Ačys ez-zæ vermæ
tævŋsæn? Te, æġus, aski asyv nolta kævæd,
kodi siġæs voŋtas da kætčæ vostas. Sizi
vaz mozæs i kol.

Asyvnas medvoz vois Varæ, kor æġus
væli uzæ-na. æġus sadmis æzæs zurtæstæm
sæbæ, no sæmæn ŋinbæzsæ voŋtæstlis da ad-
zylis, kæzi Varæ kvætittis partuk jokmylsæ
da kotæran vær petis.

Mæŋjasæs læŋtæm væræn topeðisnæ
Varæas.

— Me voŋti?—gorædis Varæ.—Aŋnæd
vostalad, a seŋŋa jæzæs lakad? Premija-
jastæ taj voŋstavnæ kuzad.

— Kueæm premija?—skærmis Nonna.—
Tan og premija jylæs ŋorŋitæġ. Sizkæ, en
te voŋt? A kod-næ tæræ siġæs partuk pæ-
kas tævis? Kodi talun asyv ævlavylas sæ-
vættis? Mi stavæs tædam, stavæs adzylim.

Varælæn tædalæ stav viræs čepæŋis čuzæm
vylas, gærdædis kumač moz. Kæŋis myġkæ

sunæ, no artmiŋnæ sæmæn kævtorġas, byttæ
pæðæs mortlæn bulġæm-bolġæm.

— Premija vylæ zavidalæn?—suvtis eæ
æġus.—Tazitæ premijaæd, tædæmæs, oz lo.
Premijatæ-æd uzæn kolæ perjæn.

— Mi uzalam, a tijaŋnæ slavaæs,—goræd s
Varæ da æzæs klopkæmæn petis. A næðær
mæŋti vær pæris da Nonna kokulæ sævættis
čavralæm kavala jokmyl.—Nalæġ, tækaritæġ...
Aŋlænæd taj kuzad ġizavnæs.

A Nonna jur vylæn unæ ræmæn pærtma-
ŋis ġævæs særa bajkævæġ sal da joris Varæ-
læs ŋinjasæ.

æġus leptis kavala jokmylsæ da ŋetis
Nonnalæ.

„Myġæs sæmæn lægalæ me vylæ?“—mæv-
palis Nonna.

KOJMÆD GLAVA

Nonna nætčæd oz vunæd, kæzi sælæs ŋe-
tisnæ tajæ virġærd særa bajkævæġ saŋsæ.

Væli čukærtčæ ŋlotlæn medværa zaŋedan-
næ. Deleġatkajas lunŋaŋæs-nin kutisnæ
viŋtavlæn, myġ medæur skætŋiča-udærŋiča-
jasæs kutasnæ premirujtavnæ vurŋan masi-
najasæn, paŋtojasæn, saġjasæn. Bæðænæ væli
okota tædnæ, kodæs premirujtasnæ, bæðsæn
ġæġralisnæ premijajas juklæs komiŋŋiġiasa
ŋlenġas ġæġær da vidčæŋisnæ, oz-æ najæ
kæzkæ ælælæmæn livæ kæt ŋinbæznas ŋetnæ
tædnæ, kodġaslæs ŋetasnæ premijajasæ. A
komiŋŋiġiasa ŋlenġas byttæ naroŋnæ vetlisnæ
nekod vylæ vizædtæġ, byttæ mukæd moz-zæ
ninæm oz tædnæ.

Nonna tajæ medværa lunnas zik-nin kæŋis
ŋorŋitnæ Anna Čalanovakæd. Mæðæs-nin
matæŋtčylis Čalanova dinæ, no kueæmkæ
pækæssa gælæs sælæs pær dolis: „Ninæm
tenæd sæ dinæ nærtæ ŋuġnæ. Osjæŋnæd-æd
ninæmæn. Mæŋjasæd jæzlæn doræs læŋtæn
eæa-na, skætjurlæd sodæmæd ičæt“. Seki
Nonna vær ætdortčis Čalanova dinæs.

Nonnalæ væli zavid, myġ Čalanovakæd
pær ŋorŋitæ ovkomsa ŋekretar da najæ pær
myġkæ kækæn ŋeralænæ. Væli zavid, myġ
Čalanova pukalæ prezidiumnæ da sæ vylæ
nimkædaŋmæn vizæðænæ stav deleġatka-
jasæs. A Čalanova, moræsas bæðd alæġ
væŋtik æsæðæmæn, vetlædlis jæz pækæn da
mærdæs ez kæŋjæ adzæn Nonnaæs. ætčæd

eškən sblən šinmbs bttə ušlis Nonna vblə, no ez suvt,—munis kytčəkə vožə.

„Čapitčə“—māvpstis Nonna, no sen-zə aslīs suis: „a mblən sija tədə, mbl me kəsja səkəd šornitn. Una taj tani me kō-šs em“.

Kor jaz kutisn p̄ravn̄ zālə, Nonna narošnə munis medvozə. Okotə vāli matšanzək vizədl̄n̄, kodjasəs kutasn̄ premirujtn̄ daj ətik ʔzd̄ kəs̄jəm Nonnalən bərgalis juras, kodəs nekodl̄ ez l̄st̄ petkədl̄n̄.

Kbz̄ i p̄r, kuz gərd p̄zan gəgər scena vblə tərədčis prezidlum. So p̄zan pomə pukšis ovkomsa šekretar da sija smol šəd mīčə jursijas vbl̄s kutisn̄ četč̄n̄ bi jugərjas. So mēdar pomlān̄ kajis Čalanova da kutis numjavn̄ scena paštən, pukšalisn̄ mukədjās. Kosədin̄ik mort, kodəs Nonna ənəz ez-na prameja i kazavl̄, četčis p̄zan saj̄s da l̄ddis Obispolkoml̄s suəm šlotv̄vsa delegatkajasl̄ stalinskəj udainikjasə kandidatjasl̄s n̄im šetəm j̄l̄s da skətvizəmn̄ medbur kolxozjasəs unašikas masinajāsən premirujtəm j̄l̄s.

Medvoz premirujtisn̄ Anna Čalanovaəs. Nonna šuša vizədis, kbz̄i Čalanova vestr̄stis čuzəm vbl̄as ušəm jursi prətsə da nazən̄ikən munis tribuna dorə. Seni sbl̄s šetisn̄ vursən masina, palto daj sal.

Nonna nətčəd-na ez adz̄v, medbmətik mortəs tazi premirujtisn̄. Zal potis aplodishmentjas̄s. Čalanova suvtis tribuna vblə da vištalis, kbz̄i najə uzalən̄ skət dor̄n, kbz̄i sija ačs vetlis Kardorə slot vblə, a sešan Moskvaə da kbz̄i seni adz̄lis Stalinas. I gəgər̄vok vāli artmə, mbl Čalanovaəs nekueəm vokšan oz poz ətkodavn̄ Nonnakəd.

Čalanova bərša mēdisn̄ i mukədjās. I stav̄sl̄s paltojas, koštumjas, nojjas, saljas, ətkm̄n̄l̄ i vursən masinajās. I v̄d̄ mortl̄s muzyka vorsis seeəm gazator, mbl Nonnalən šələm̄s ortsə četčis. I zal potis aplodishmentjas̄s. Ədvakə zaln̄ seki vāli mort, kodi eškən ətkazitčis scena vblə kajəmb̄s. „A menə-kə?“—juras volas Nonnal̄, no-əd mbl jurad oz vol̄-da.

— Bolsevikjas̄d reḡd pašəd̄n̄ v̄d̄ə-nəs kutasn̄!—gorəd̄is kodkə zalšan.

A Nonna vokbs četčis p̄r̄s tətə da una so mortl̄s šyaləmsə vevt̄n̄ zilə-mən gorzis:

— Parkaəd̄n̄, parkaəd̄n̄...

No sblən gorzəmb̄s klis səmb̄n Nonna peləz daj sija oməl̄ika.

Neuna jursad̄s Nonnalən ez vos, kor scena vbl̄n̄ kaz̄t̄stisn̄ sbl̄s n̄imsə. Ačs zev bura klis, kbz̄i sblən vir̄s sənjas̄s kuza vizjaləmb̄s suvtlisn̄ da stav čuzəmsə bttə sot̄stis, vešig pizəsjas̄s pondisn̄ drəzzitn̄. I scena vblə kajigən vizədis səmb̄n s̄ bərša, medbm̄ ne ušn̄ vokə libə ne konjas̄n̄.

— Tatčə, tatčə, matəz̄k, —sp̄njaləmən čuksalə Nonnaəs ovkomsa šekretar, no Nonna oz təd—korə-ə sija mat̄štč̄n̄ stav zalsə, al̄i sijas ətnassə.

Nonna vblə puktisn̄ sal.

— Vištalan on m̄jkə?—kblə kodkə ju-lis, no Nonnalən kbvj̄s vosi. Daj mbl vermas vištavn̄ Nonna? Eškən jəkt̄st̄n̄-kə muzyka s̄ ʔlas, kbz̄i s̄bz̄ ətik udarničə vəcis libə ok̄st̄n̄ kodəskə. N̄inəm ez verm̄ vištavn̄ Nonna, kbvj̄as̄s kbvj̄las sbl̄n̄, bttə kaga vom̄n̄ jumovtor. Kb-pədc̄lis gors bėrdaš kueəmkə komok, kəs̄jis petn̄ n̄imkodla bərdzəm libə mīčə-z̄k kbv, no bər b̄ris i səmb̄n ičətik šinva vojt, kodəs nekod ez kazavl̄, vizuvtis čuzəm kuzās, uš̄i zožə da pondis juglav̄n̄ šinsə jormən. Letčigas-n̄in, zik pos doras, neuna suvt̄stlis da suis:

— Med olas... —no kbvj̄as̄s bəra vosin̄.

Adz̄ylis Nonna, kbz̄i voča ki kučkalis sbl̄s, sbl̄s, Nonnal̄, starsəj skətničal̄, ovkomsa šekretar, klopajtis eə Čalanova, klopajtisn̄ mukəd, klopajtis stav zal̄s.

Nonnal̄ Oblašt̄vsa šlot šetis premija stav kukanjassə vizəmb̄s, a əni kueəmkə das lunən vijəmaš medbur mək̄ksl̄s kukanšə, kodəs Nonna veljona-n̄in vidč̄sis.

NOĻƏD GLAVA

...Tajə vāli gozəmnas-na.

Pukalisn̄ p̄d̄stəm mīčə lunjas, ədl̄ə kbptalisn̄ ḡr̄s zorədjās. Turun pukt̄m-sə kutis suəd̄n̄ vob̄s saadi, nan. Ətik ta-

eam lunā uz vīlā ez pet Varā—munāma eak votnē.

Sēzīs nē bavaļas.

—Sijā-nā estā votcēnē, a mī ogā?—sua-sēnē brigadir vīlā.

—Ētnaslē torja čest nīnām šetnē.

—Enlā, enlā, šerīs vīlas loā,—ēlādā bavaļasēs brigadir.

Kor kīsmis puv, Varā ez pet vundnē.

—Mēj, brigadir, vīzēdan?—zīkēs dēzmīs-nē kolhozņīčas.

—Strapujtnē kolā,—kōrā mād.

Sekl Varāēs strapujtnē vīt lunuz vīlā, a brigadirlē otsašēsnas vāli Nonna...

...Kodlē vara sāmēn uzalan?—māvprētīs Nonna, kōr Varā sēvītīs kavala jokmī-sā da turka-tarka petīs skēt kartas.—Kodlē zīlan? Čajtan—menēm?—

Ēzēs čorāda krapnītēmā bēg četēis i voš-sa ēzēs pēr pozē vāli adzēnē, kēzi Varā lokēs, bārā vīzēdlētāg—munīs šīktan da ču-kāltīs kēvtēdā, ez gortas.

—Kod vīlēn sāmēn kratajtčā?—gaza-nīn suis Nonna.—Ačēs vēcīs da ašsā-zē pravēn lēddā.

Ēdjā kolā tēvša lun. Oz na udit prameja jugdēv nē, sōndī murtša vēr jīvšān dula-lēm plessā mītēblas, vīzēdan da bēg-nīn pēmdā, bārā-nīn pukšā pēmdē voj, aslas nēvēd eskēnēn vevītā stav vīlavēvsā da vēšīg tēvša čīmjezd lēm rudādā. Šēd vuzērjasē pārēnē kerkajas da sāmēn kēš-kē-kēškā zurgēnē kusēs ēgērjasēn posnī-dīk bitorjas.

Rēfnas Nonnaēs korisnē kolhoz pravlēn-nā.

Kēzi i pēr, kolhoz pravlēnē tērāma tabak ēpnēn, kūzala pukalēnē muzīkjas, a pēzandorā, lampasē zīk nērulas vajēmēn, ēsēdčēma sēatovod da mējkā šēlēmšēs zunātē gīzā.

—Jonēkāsē kurīt nēs en-nīn vermā?—pērigas šērēktīs Nonna da sē šērtī, kēuēma vočavīzasnē tajā šērēktēm vīlas, kēsīs tēdmavnē mējla sījēs korisnē. Nekod nī-nēm ez su, nekod vēšīg ez vīzēdlē sē vīlā, vītē sē jībēs mējkā vāzēn-nīn suā-maēs da vozvēv vīdčēsisnē sībēs pērēm-sē.

—Korīd?—jualīs Nonna kolhoz nē jurā-lēslēs da svūtīs pēzan panēd.

Kolhoz nē jurālēs Nonna vīlā vīzēdlē-tāg vōstīs kēuēmkā kavālator, lēsēdētīs nēr vīlas ačkīsā da pondīs lēddēnē bu-magāsā.

—Da, kōrim,—nēdēr mēštī sēšsā suis. Skētņīčasēsd sō norašēnē, mēj te on vēs-kēda trūdodēnjasē gīzav, ētdortan-pē mū-kēdsā.

—Kodi norašē?

—Kodkā norašīs-nīn. Abu sēnēn dēlēs. Abu lēsēd sīzī. Te murtša-na šlot vīlēs vōin, i kēuēmkā ven sēšsā leptad. Una tor-na tani vīštalēnē. Te-pē i turun skēt kartas skētņīčasēs gortanēs katlēs lē-zan, on vēd mēsīs ētmoza kērēm-sē šet.

—Vermād loknē da prāvērlīt nē,—skēr-mīs Nonna, a sēšsā ēntaj Varā mōz bēg-dēčvītāg petīs da klopkīs ēzēs-sā. Kēlā-mējkā bērnēn suisnē-na, nō Nonna ez-nīn velav.

—Tēdēmēs Varā tajā sorītīs,—munīgmo-zēs sēšsā kutīs māvpanēn.—Zavīd sībē, mēj mē šlot vīlēn vāli da premīja vōstī. Lōkēs-lā kēnkā tētrādēsd listjās-sē nēēvītīs. a sēšsā nīnām ez artmē-da tatčā sorītīs, Ačēs-zē mēza da jēz vīlēn lōksā pesā. Talun sō sēšsā uz vīlā ez i lok. Strapuj-ta vot bārā askī, mēd eēa četčalas".

Čēvolā sēz tēvša vōj. Nūmjalā kos tē-lēs, jugērjasēs slēn vērālēnē lēm vīlēn. Gēgēr stavēs lēzēdēmā, i sāmēn lēm-jēn tērēm kerkajas vēzd sēd vuzērjasēn pōv-zēnē, vītē gāzmēm gīdjās.

Kēsīs Nonna kēzavnē vōjpukanīnā, nō uši dūmvīlas, mēj kolā-na talun svōdkā-jas lēsēdnē da kēzīs kartalan.

bīlšān karta dīnēs kēlīs zēk. Kēlīs nē bāva gēlēsjas da dōvjalīs vēzd zvēz ulnē vī. Matēs mīs Nonna, a sēnī, zvēz ulnē, ēgūsēs tōpēdēmā Varā, kūlakjasnas sījē nēr uvītī novlēdlē, a mūkēdjās sulalēnē da vīzēdēnē.

—Tī stav-sē aslēnēd... Tī...—gorzīs Varā.

Kor šetčā vōis Nonna, Varā uškēdčīs sē vīlā. Jursījasēs lozālēmā, čēsjanēs nā-lābāz vīlas lētčēmā, zakētīs kīzavtēm, jursād vōstēm petukēn četčalā.

—Tī-nē mēj, sīzī i čajtad? Ētīlē stav-sē, a mēdlē nīnām? Pevtē nōnāv? Oz lō sīzīt—gorzīs Nonna vōz nē Varā.—Ētī rēt lēštēs-

нь eg volē da trudodēntā en-nin giz. A ačēd kēnkā šlot vylad sluvjalēmšgizin? A me kēmēnš jēz pēddiēs lēštēslē? Sijēs on adzē?

Nonna vōstis Ņgus ordēs pēnar da kēv sutēg pēris kartāē. Okota vāli tojēstnē Varēs morēsas, okota vāli čuzjēnē mēj-vēnšēs, no oz poz. Kolē kēzkā mād nog. A kēzi? Gēgērvōē Nonna, mēj kueēm kē čorēd kēv kolē sunē, no kueēmās? Kueēm kēv sunē, med Varēlē jizis daj mukēdlē vāli mērtčāna. Abu sēēām kēvjēs Nonnalēn, kēzi ez vōv asšēs nīm kodsē petkēdlan kēvjēs i šlot vylēn. Korkē siz-zē Nonnaēs topēdis māmēs kolxozē pērēmēs. Dēr mēvpālis, mēj ēškēn sunē. Seki suantorjēs kēv ulas bergālis da ez lēšt vēlavēlas sijēs leznē, sēēām vēzdēn kazitčis suantorjēs, dēr mēšti-nin čēvtis:

—Oz-kē kazitčē—verman kolčēnē, me taj pēri-a.

Māmēs seki sulalan inas pukšis. Ēd Nonna ez-nasulēnēz taeām kēvjassē māmēslē.

Seki vāli mam, a kueēm kēv sunē Varēlē? Kueēm kēvjēn sēlē vištavnē, mēj kolxozēn kolē uzavnē čestnēja, kēzi aslad ovmēsēn, stav lovtē, vēntē, ēvōstē, kuzanluntē puktēmēn, medēm kolxozēd vāli jōn da ozēr, medēm kolxoznēj jērtēdēd čēg-jāšis nānēs da vējēs, kēzi šlot vylēn vištālis ovkomsa šēkretar.

Bergēdčis Nonna asšēs medbārja kēvsē sunē, a ēzēsēn sulalē kolxozsā juralēs i Varē uditēma-nin lantnē, čēsjanē lēšēdē, vēttē nīnēm abu i vēvlēma.

—Mēj tani tījan, mēj en vermējuknē?—sprējalē kolxozēn juralēs.—Alī kueēm diskussija munē?

—Oz-nin diskussija, a vēškēd tēs. Varē so me vylē dēzmēma.

Ņguslē tēskod vāli kazitčē, mēj skētničājas kostēn vōsi sijē ātuvjalunēs, kodi vēttēkēš vēvli ēnēz. Kor loktis kolxozsā juralēs, sijē vōmsē paškēdēmēn šūsā vīzēdis Varē vylē da Nonna vylē da vidčēšis, mēj na kostēn vōzē lōē. Lonē nīnēm ez lō. Šōrnitisnē, vēnzisnē da ētik kēvjē votēg razēdčisnē.

„Mēj i šōrnitisnē senī,—askēdēs šōrnitis Ņgus.—Varē mēza zēksē kēpēdēmēn.

Ačēs lōka uzalē daj jēzēs mēzālē. Stav-nēm-kē ēškēn Nonna moz-zilim, gaskē tēlēd jēsēē unzēk lōis daj kukanēd ez kuv.

—Mēj Varēšskēd vōrsā d?—vidnē kutis Nonnaēs Ņgus, kor jēz munalisnē skēt kartāēs.—Vētlēnē kolē skētničāšēs.

Šēnitēv, sēmēn čuskē, nēr pērys lōlālē Ņgus da pēdi pēlāsēn gizēdčē sēr. Nonna jursē traknitis da šēraligtēr vīzēdlis Ņgus vylē.

—Tēdan, Ņgus, sijē bursē oz vaj! Vētlānkē—Varēd asšē prāvēn kutas lēddēnē. Med ēškēn ačēs kazalās asšēs blālēmā.

MEDBĀRJA GLAVA

Asja onzilēn uzē šikt. Pēmdlēz vylavylēn murtšā tēdčēnē, kēzi šēd šurjāsēn kajē vōzčētčēs kēzajkajaslēn pač truvajāsēs ēn da gēralēm ēsinjas pēr asja kēāēn čētčēnē lomtēšēs pačvōmjaslēn jugērjas.

Varē goļs kēlē ignālis kilčē ēzēsē da tujvēvšānēs-nin gorēdis kerkaas kodlēkē:

—En dēr uz!

Skēt karta dinē munig moz Varē šinsē čēvtlis Nonna kerka vylē da sōdtis vōškovsē.

„Stēnitē, kēnkē,—ačēs asšēs šēlēmā bur-mēdis Varē, kēt ēškēn tēdis-nin, mēj ēnī lētčas da Nonna zik-nin mēsjas dinēn, gaskē i vōjvēd abu kallēma.—Mēj sēmēn sēlē kolē? Asšē kēsje kēnkē petkēdlēnē. Zil, čestē taj vōēmēd, udarničā, belet vēditan. Mījanēs oz leptēnē da siz-nin olām. Kēzkē gaskē ēēgla og kulē“.

Vois kartāē, a senī nēkod abu, i tujvēn ēsalē Nonnalēn vājēvāj sālēs. Varē matēštčēlis sēmēn sālēs nēstā ētčēd vidlēnē, no kēš kutčēšis, ez mēn sē dinēs. Gēgēr vīzēdlis da tērēvā jokmēlālis sālēs pieāgas.

„Med ēnī ozjēsē aslās premijaēn,—nīm-kodāsis Varē gortas vēr kajigēn.—Ināšas i tajē. Jēzēs vidnē kuzēnē, a asnēs stav-sē gurjuv kolēmaēs, kēt mēsjasē stav-sē nu“.

Dēr gortas ēsinēdēs kējēdis, kor Nonna lētčas skēt kartāē. Zēnvējē-nin jugdis, a Nonna vēr oz mun. „Gaskē ačēs sen vāli-da?—povzis Varē. No Nonna vēlēmā gortas. Pēsti lunjugēdnas-nīa petis gort-

šys da ez letčs skāt karta dinā, a munis šikt sērlan, tēdalē kolhoz pravlēnēlan.

Nonna bērsa letčis i Varā.

Ņekodl̄s k̄v šettāg pastalis partuksā, boštis pādēnča da petis l̄st̄šn̄s. Kutčšis šuruk vērā, a sijā kos, tirtām.

„B a r a l̄ š t ē m a ē š“ — s k ē r m i s Varā. Vidlis mukād mēšjasēs—ņekodl̄n jēl̄s abu. Mēšjas dēzmām p̄r̄s jurn̄sē katovtlisn̄ Varā v̄l̄, v̄ttē senzisn̄ omāļ kēzajka v̄l̄, kodi mēd̄s loktē l̄št̄n̄.

„Šeralēn̄,—zugylt̄cis šēlēm̄s Varēl̄n,—asl̄n̄s trudoden̄jas perjēn̄“.

Bēr p̄ris skātņičasas dinā, k̄v sutāg-zē p̄rtčšis da kajis kolhoz pravlēnēnā.

Seni pukalē v̄li Nonna.

—Čv̄tāj menā skātņičasēd,—kēsjis lēnā sun̄ kolhoz̄n jural̄šl̄, nō sēm̄n parjas lēgzisn̄ da lōi m̄j v̄nšs gorēdn̄, med̄m k̄vjās artmisn̄.

—M̄jla?—gēgervotēma jualis kolhoz̄n jural̄š.

—Med oz šeravn̄. Mēd̄s-ņin mēšjasēs l̄štēmaēš,—a sešsa, tēdalē, stav skērlun̄s čukermis ētik komokē da torēdis gorssē, k̄vjās ez kutn̄ artm̄n̄.—Kueēm tajē olām pondis lon̄? Me... me og kēsja.. šeramtuja...

*—Vot m̄j, Varvara Štepanovna,—murt-sa k̄vmēn zavoditis vištavn̄ kolhoz̄n jural̄š,—te, dert, verman m̄j okota vēc̄n̄, nō mijan em disciplīnā, kodl̄ tenēd lō k̄vz̄stn̄. Sētāg mijan kolhozēd omāļ lō. Bēdn̄-kēasnauknas kutas vēc̄n̄—m̄j artmas? Sizi oz poz. Mi v̄l̄ puktam sijēs, kodi šēlēm̄šan uzalē, a oz prēstē kadš l̄tajt da nēsta torkav uz̄sl̄ k̄ti tēk šurā. Te i gēzēm̄nas uzaligan̄ asnaukalin, i ēni kēsjan. Mijan sizi oz poz. Tijan v̄z̄d̄s Nonna i tenēd s̄l̄š kolē k̄vz̄n̄, vō kē oz tenēd sijē šēlēm̄v̄lad. Skātņičas̄ mi tenē og-na vestāj, sēm̄n vaj bura zavodit̄ uzavn̄.

—Bura da bura... p̄r-taj sijēs vištālād. A k̄z burasē uzalan, kor...—nō Varēl̄ k̄vjēs vozsē burakē ez šur, lantis.

—M̄j-nē lantin?—šerēktis Nonna.—Vištav vaj, k̄zi kukanēd kulis...

—Da, vot m̄j, Varvara,—torkis Nonnās kolhoz̄n jural̄š,—kukan̄ kulēm̄sēd mi tenēd trudoden̄tē varā kēsjam̄ cint̄n̄. Sizēd, burakē, mi sulim vēc̄n̄?

—Vēcāj, m̄j okota!—gorēdis Varā, v̄dsēn kulakjasnas p̄zanē kučkis, m̄j seātķijas seš četčstisn̄ da petis kolhoz pravlēnēnās.

Munis gortas, a seni nēsta muzik̄s uskēd̄cis.

„M̄j-nē, z̄v̄l̄s, stav̄s me v̄l̄?—vēl̄štī Varā mērv̄stis asj̄v̄šs, k̄zi m̄za mort j̄l̄s,—v̄ttē kueēm̄kē lokvēc̄š“.

—Vek ȳsman, Varā!—ropkis muzik̄s.—K̄z kolē ņinām on vēc̄. Matajtcan̄ taj tēkēd. M̄j-nē oz t̄rm̄?

—M̄j-nē oz t̄rm̄?—ņeris muziksē Varā.—Stav̄s oz t̄rm̄! Uzalan, kod tēdas kodl̄, a asl̄d ņinām oz vo. Stav̄s asl̄n̄s boštēn̄.

—Kodi asl̄s boštē?

R̄tnas Varēs korisn̄ skāt kartā sovraņnē v̄l̄.

—Kēkē me j̄l̄š vara?—munigas mēvp̄lis Varā.

Sovraņnē burē da abu v̄lēm̄a Varā j̄l̄š, a zik mēd̄tor j̄l̄š: ortča šikt̄sa kolhoz̄l̄n MTF čukēstē ordj̄šn̄ Varējas kolhoz̄l̄s MTF-sē. Ordj̄šn̄ jāv vajēm̄s mēs-jasl̄š k̄pēdēm̄v̄l̄, skāt l̄d sodtām v̄l̄.

—Me napervo aslan čuksala ordj̄šn̄. Varēs,—suis Ēgus, kor zavodit̄isn̄ šornijas.—Vajēdn̄ v̄d mēs̄l̄s l̄štēm̄s sērko-da 7 l̄itrēz da vizn̄ v̄d kukan̄.

—Menē?—senzis Varē,—ti-ņin as kostān̄d ordj̄šāj.

—Te da me as kost̄n i pondam,—šerēktis Ēgus,—a Nasta da Ēda as kostān̄s-zē.

V̄l mēvp̄jasēn pem̄d vojnas kajis gortas Varā. Mēvp̄jasas v̄l̄s v̄li sijē, m̄j Varā v̄ttē ičētika gēgerv̄stis: lok vēc̄n̄ s̄l̄š űekod oz zil, i gaskē vozsēs ač̄s-na unz̄k̄sē m̄za. Nō tajē v̄li s̄ ȳzda mēvp, k̄tčā Varā polis-na kutčisn̄sē.

V̄l̄n zirdalis tēl̄s, jugjalēn̄ kozuvjas, v̄ttē una šurs bišerjas šēdlēz nojv̄l̄n, n̄r čepēlmēn kēzēd. Varā ḡr̄ša vošl̄lis tuļ juz kuza da dumajtis kueēm̄ k̄vjēn ēškēn vištavn̄ talunja šornijassē muzik̄s-l̄, med sijē unator gēgerv̄oas da vūnē-

das. Med vunēdas kēzi sijē kolēm gozēm
303 paštā kīstis Varēlš sērdēnsē, ez
paņsē zurgēv eak taštē, kodēs Varē vot-
nēs pēsējis ēkan inēs. Munis Varē da
mēvpālis, kēvjas koršālis.

„A Nonnalēn saļs?—drug juras vois da
vūtē kēzd vān jur vēsānēs kīstisnē.—
Gaskē ašnēs tēdēn-ņin, mēj sijē me or-
dēn da narošnē vosāmsē oz vīštavnē?
Tajēs muziklē vīštavnē-zē?

Ez, ņinēm ez vīštāv Varē sijē vojas mu-
zikēslē, ez lēšt, gaskē medvozzaēs-na pov-
zis muzikēslē kēv sunē.

Uškēdcis cēlād vokē da vojvūd gēgra-
is ētar vokšān da mēd vlē.

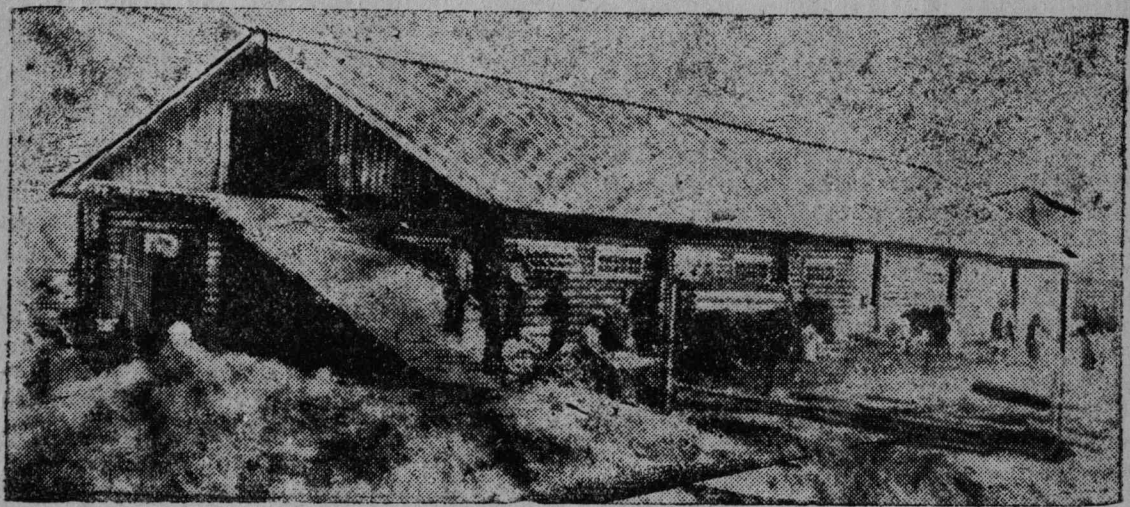
A asēvoznas kējēdis Nonnalēs vīšēm da
bajkēvāj salsē pieēgas varā šujēmān pe-
tis Nonna orde, medvozzaēs-na vērja vo-
jasnas.

—So, Nonna, bošt,—suis Varē da cūzē-
mēs ēzjis gērd kumačēn.—Tērt asēv ka-
tēdli...

—No, me eg i tēdli!—ņimkodā suis
Nonna.—A te pukšē, sojtčēst, a sēsšā eē
kartaad lēčām.

Ēguslē zēv dīvē kazitčis, mēj Nonna
da Varē talun ētlaēn lōktēnē, i Nonna vēl
bajkēvāj salā.

1934 vo, fevral-aprel

Posņi da durk vaz kartajas pēddi kolhozjāsēn strēitēnē vura obovudujtēm,
jugād da sonēd gērēs skēt kartajas.

V I S T

PEĐ GENLON

Fevral tälšša lečyd täv šikt sajñ gartä lym bus.

Sergej vošlalä traktornä bazalan. Kok ulñ zurtan juztuj letčedis kurjaä,—seni sulaläñ vyl sträbajas. Sëras dñ-kädcäzoñnik elektrostancija. Kečyd-läz eñ gägyljas kačäñ truva vomš da pyr-zä razaläñ sñnädas.

Sergej čajtäm šerti, kolä väli regyd von Ñ 4 masinalä, kodän kyskaš sylan komsomolskaj brigada. Əni sñ vylñ Kišëlov, gaza šinjasa, zvoj komsomoļeč.

Blšañ-na Šergej kutis zorgññ sylanä, kytčä vozzyk suvtlän traktornä pojezdjas. Seni tñdaläñ tñra dodjas.

—Šormi əmaj?—mävñstis Šergej. Voškovjasys gñrsalisyñ, da kotärän moz-ññ vois garaz dorä.

—Vois-ññ-əmaj mijan masinanym?—Tëñva jualis pañdašäm meħaniklyš. Meħanik kyskis kišä paškñ soferskaj keršys da, Šergejkäd kiasigtñr, təkətə numvñrtlis vomšä.

—Noñäd nomerñd? ez-na, vidčšam-zä-ññ.

Gäläs gor šertilyš Šergej kazalis: mññ-kä sišä vara-ññ abu zdävälän.

—A me povzly-ññ. Vizäda-da, kueäm-kä tñra dodjas sulaläñ. Abu-ə-ññ, miša, mijan masinalän.

—No, te? te, dona drug, on šormy. Tijan brigadanñ san. Avarija-ñi, prostoj-ñi, ññ-nəms-na ez vavly. Stav masinaš-kä sizi uzalisyñ, delasä eşkə mi so kzy kypädim. Progrñvñd eşkə ez vav-ñi.

—Mñj-ññn bara loi?—jualis silyš Šergej.—Adza, mññkə te abu zdävälän.

—A mñññ-nə ñimkodəšnyšä, dona drug. Masina Ñ 9 vois ñoi čas sajñ da vek-na sulalä.

—No?—ñuzädämən jualis Šergej.

—Traktoistyšä vidčšam. Tajä šo mor Akakejšs gors sərə mem tasəsis. Byttə bolt vylñ sim gajka. Ek, burinzika dorəst-nyš sijəs kolä. Mñj sešša, traktoristjasñd-əd oz tuplašñ. Vot i uzav sešša seeəmjasydkäd, byräd progrñvtə. Akakej vəsna kñk lun sulalis remontñ masina. Ez praməja zeləd klapanšä, masləš vijaləma daj sñlisñ podsipnikjas. Tpu, sešša ñññm,—šəlystis meħanik da pukyš tñrtäm kərašin vəčka vylä.

Seki mñs sajšašñs kñlis čirəm gäləs.

—Meħanik drug, en šəlaš. Duļlyd oz kol.

Petis kuz tusaa, šəd paša traktorist Akakej. Kokjaššs pyrññitis lym da suvtis paškñd kokvozän.

—Mñj-nə lañtinñd? Šəpkədčannñd?..

Meħanik suvtis da strəga vizädlyš sñ vylä.

—Kodi šəpkədčə? En byzgyñ ñññmšä, dona drug. Noñ čas-ññ masinañd vidčšä.

—Noñ čas,—vomšä vezññtlyš Akakej.

—Me-tajñə kujim lun-ññ vidčša ñañ talon-da... Masinatə-kə karasinñad on verd, oz kyskaš-a, mortñd seeäm-zä masina.

—Čäv, Akakej,—sujsis šornjä Šergej.—Ačyd mñza, mñj kujim lunən en vermñ voštñ. Kad kolä tädñ, a te munan sek,

kor setaljšs abu, narošnæn. A vërtæ kolæ kšskšn, ačs katiseæd oz letčs.

—No, te—udarnik,—brstčis sš vlæ Akakej.—Kšk pon pursæn-kæ, kojmad en sujšs. So, masinaæd loktæ. Zev-kæ te zil, mun da kškas.

Blæn, vër doræn zvlæ tædovtčis traktor-næj pojezd. Sijæ vëttæ kvtis trassa kuzašs. Motorlæn murgæm pyr gorazška i gorazška kšlis.

—Muna... tekæd kvjæn dolæm doršs,—smonitæmæn suštis Šergej da mædædčis vër pojezdlæ panæd.

Ëtaræ pyr sodæ uklad šælæma masinalæn ur-r-gæm. Bæd šæd lolæ moz kššis traktor, a vëršanš iskovtisnæ tæra dodjas.

—Ëtik, kšk, kujim, nol, vit... Kvajt dod kšskæma, kanallæd,—mævpnas nimkodæ artštis Šergej.—Šizimdas kubometr mæn-da bara-na lučki-bura vavis.

Jirkigtŕ suvtis sostav. Sa çuzæma traktorist çetčstis muæ da kutis jæktšn.

—Kšntisnæ proklatajšæd,—ladvejjasæ kijasnas zŕaligtŕ goræa šeræktis sijæ.

—Molodeç, Kišelov. Avarija ez væv?—jualis numjalan çuzæma Šergej.

—Ez, tævarš brigadir,—kisæ pela sapka doras vajlæmæn sutkaæn raportujtis Kišelov.

Næ 4 masina loktæm vëræn nedyr mšti garazšs petis Næ 9 ækmæsæd masina. Škær çuzæma Akakej lokšs trakjis veškædlæn rčagjas, petkædlis masina vlæn aššs škærlunšæ.

Garazšs petæm vëræn sijæ bergædčvliš da gorædis Šergejlæ.

—Talun panjš, šæm zov!

Motor sumla Šergej ez velav gorædæm-sæ, no gægærvois, mšjkæ mištæm tor suis Akakej.

Šæm zovjæn Akakej sijæs suis so mšj vænæ: hozrasçot vlæ traktoristjasæs vüzædæm vëræn vðænæn uzšs tædovtčis. Medvozza pæluçkanas-na Šergej voštis 280 sajt, a Akakej sæmæn 90-æs.

Masina Næ 9 voštis tærtæm sostav da trassa kuza pyrïs vëræ. Šergejjasš tærmis vidlavnæ zoç ças. Kštikæ læšædštisnæ, vesalisnæ gušenicasæ jizæm lëmjšs, zelædisnæ sijæs.

Šergej kštis rezervuaræ pæš va da kutčis otpruskovæj voropæ. Motor šark-šark-ŕitis, næsŕitis gazæn da kutis sšlda lolavnæ.

Mexanik næsta kueovtis traktor gægær, kvzštis motorlšs uzælæm da vænæn ævtštis kinas:

—Vajaj, Šergej!

Šergej pukšs da kutčšis veškædlæn rčagjasæ. Masina zdræg muni, vërzis da kutis væŕŕtçæmæn petnæ garazšs.

Luçkija uzælæ motor. Bæræ kolæ, blšma traktornæj baza.

Šergej šetis vtoroj skorošt, sessa trettej skorošt. Terëvška kutis gartčšn gušenica, leznæ lëm bus.

Værsa pojezd Næ 4 pyrïs vëræ i sajali.

Vlæn sondišs kšnmæm vëj vojtan iskovtæ gænæ këmær pælæn. Ezšæn volælænæ dod-šuv tujjas trassa kuzala. Najæ nævjas moz pyræn vër potasas.

Šergejæs kvzæmasina. Tækatæ-na rčag værzædštæmšs kezæ kilanæ bokæ.

Mukæd dŕji Šergej šetæ veškædlšnæ otsaššš, a ačs suvtæmæn sontæ kijasæ gaz petæn truva veštæn.. Šinjasš dolæda vizædænæ, kšzi værvæn kolænæ lëm tukta-jasæn tærm pujasšs. Pðæn parmaæn kæn-kæ næjtçæ motor sš jælæga.

Nimkodæ vizædæ Šergej kšzi traktor rezervuar veštæn tælalæ gærd znamja—kiš-kiæ vetlan gærd znamja. Sijæ—brigadalæn gordoštš!

Uls katiseæ Šergej matšmis pem-dæn-nin. Ëzjan šinjasa traktor petis kueov-jasšs da matšmis vošsa erdlæn. Seni tædalæn gŕŕšs ker buntjas. Veškædvšnæ tædçstæ lëmæn turdæm barak.

Katiseæ særæ traktor suvtis. Jugæd keļæd jugërjasšs jugdædisnæ poeæm tuj. Seni vozvlas sulalæ vër grua sostav. Traktors šylæn çæv olis. Mort ez tædav nekæn.

—Mšj tajæ?—çujmæmæn aššs jualis Šergej da çetčstis muæ.

Barakšs petis kuz tusaa, paša mort da kæzðšsla jægŕtçigtŕ matšmis.

—Mšj tan loi?—jualis sšlš Šergej.

—Gušenicas çuktis Akakejlæn. Pondvlim eškælædæn da eg vermæ. So-æd tajæ kueæm šækd—kært, gægtæ værzædæn.

Ачыс-на сесса кән?—Jualis Сергеј.

—Ачыс узә. Оtsәгла mortәs ыstis.

Сергеј мәврәstis zduk-mәd.

—Noltә, boştlam,—suis zvoja da boştis traktor ulә şujnә sijәs, med eškә leptәst-nә traktorsә.

Ças зын мәsti guşenica bәr loias me-
taas. Сергеј pәrkničis lәmjәş da gorәdis
otsәşş mortlә.

Mun sadmәd Akakejsә. Unmәs veşka-
lis-nin kәnkә.

Vәrsa pojezd № 4 vәrzәdčis vozә vә-
lys katiseәә, 21-әd kilometrә.

Vәrәd miça, sәmьn lunьn, kor zirdalә
sondi. No gәztәm sijә pemьd vojn. Sek
vyttә әtmәdar bokşan ličkәşşә vәrәs...

Vәlys katiseәşan Сергеј vәzis bәr tujә.

Kilometr bәrsa kilometr talalә masina.

Koli-nin ulәs katiseә.

Kәzьd. Muzla jukalә Сергејlән kokьs,
dubalisnә kijas. No veşkәdlan rьçagjaşş
oz letčьsnә.

Traktor bәrsa iskovtәnә kvajt tьra dod.
Şәkdәş dodjas. Zurtә jizәm lәmjәs na
ulьn. Oras-kә çep, linә çuktas-kә kьşkә tuv
—savas, stop! Loә avarija! Kovmas sostav-
sә peretasujtnә, vokә vestavnә, a stavьs
tajә şojә kad, vәçә prostoj.

No Сергејәs kьvzә masina. Tәkәtә-kә
çojgoruv voas, traktor kutә bәrvьvşan lič-
kan dodjasәs.

Koli-nin sәmьn kilometr ңolә-vit. Seni—
rejslән pom, traktoristlә sojtçәg.

Pemьdsә električestvo biән potkәdigtyr
pәr vozә suяgә vәrsa pojezd...

Әti kьeov pomә drug sьlә lois suvtnә.
Seni vozьn tәdalis avarijnәj sostav: vәz-
laşәm dodjas, kişşәm kerjas, orjaşәm çepjas.

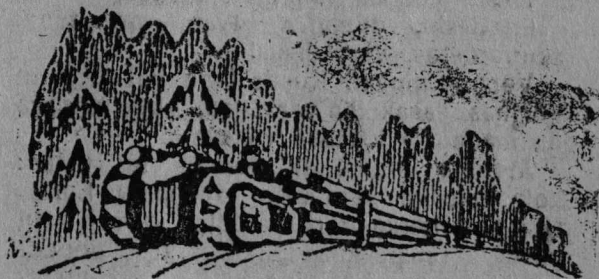
Ачыс traktorist—Akakeј—sulalә jursә
әsәdәmәn da şinkьmjas vьvtiьs vizәdә
avarija vьlә.

—No mьj sessa. Torjәd traktortә da kusәn
letčь bazaә. Sen tәdmalam kьzi-mьj,—gorә-
dis Сергеј da veşkәdis ordjьnә masinasә.

Setçә sәvtәma kerjas—vojvьvsa zarni.
Dorәma najәs çepjasәn.

Semәs şinjasәn Akakeј kollәdis № 4
vәrsa pojezdәs. Juras bergalisnә bura gә-
gәrvotәni-na, no şәlәm joevarta-
na мәvpjas... Kьşan-kә pьdьşan, şәlәmşәs,
jурvem pelesjaşşәs vәzjьsis kьv vьlas—Ser-
geј moz vermьşәn loknә bazaә... No şin-
vozas sulalis aslas avarijnәj sostavьs.

A seni, vozьn, jurkis gәrd znamjaә vә-
sa pojezd № 4. Pәr әtarә matьsmis elek-
tričestvo bijasәn әzjәmәn traktornәj bazaә.

M o j d j a s

1. Кьк вок

Olisn̄-v̄lisn̄ kьk vok: Ivan da Vašilej. Ivanl̄n v̄lī ēti m̄s, a Vašilejl̄n—kьz m̄s. Ivanl̄s ēti m̄ss̄ os k̄šalis da m̄st̄g kol̄i. Munis sij̄ vok ord̄ da m̄dis sun̄:

— Tenad-p̄, kьz m̄s, [isn̄d ēti m̄s mem ḡllun v̄l̄!

Oz̄r vok ez mogm̄d Ivan̄s.

— Časl̄,—dumajt̄ Ivan,—m̄' ten̄, skup̄rdaj̄s, vors̄d̄st̄l

V̄čn̄ n̄in̄m. K̄štis Ivan kul̄m m̄s-kučik̄s čazakylan verk̄d̄z, šuj̄s mes̄k̄a da m̄d̄d̄čis karv̄l̄ vuzav̄n̄.

Munis, munis da pemdis tuj v̄l̄n̄: kol̄ k̄t̄č̄k̄ s̄l̄s uz̄n̄ v̄z̄j̄s̄n̄. Loktis sij̄ pop kerka dor̄ da kil̄č̄ v̄v̄šan̄ ēšin̄ p̄r̄s̄ kerka p̄ek̄s̄a k̄j̄kn̄itis, a sen popad̄ da musuk̄sk̄d vina jūn̄ da s̄v̄t̄ra-š̄n̄. P̄ris Ivan kerka p̄ek̄s̄a da uz̄n̄ j̄ualis, a popad̄da ēs̄ep̄ek̄n sij̄s kerkās koll̄alis. V̄čn̄ n̄in̄m. Let̄č̄ Ivan kil̄č̄ sodj̄d, a s̄l̄s pop pan̄d̄ašis.

— M̄j-n̄in,—sū,—te vetl̄d̄lan!

— A m̄,—sūas,—sizi-i-sizi, uz̄n̄ j̄uašl̄ da matuskād tenad ez lez!

P̄rt̄dis pop Ivan̄s uzt̄dn̄. Ivan puktis lav̄iç ul̄ kučika mes̄ks̄a, a pop i j̄ual̄:

— M̄j-n̄-p̄ sen tenad mes̄kad? A Ivan i sū:

— Menam-p̄ mes̄k̄n „v̄ds̄n t̄d̄b̄s̄“.

A pop i sū:

— Vaj-p̄ j̄ualam, m̄j višt̄alas tenad „v̄ds̄n t̄d̄b̄s̄d̄“.

Muzik kokn̄rn̄as [içk̄stis kos kučik̄ t̄ra mes̄k̄ v̄l̄, mes̄k̄ p̄ek̄n̄ rue-rae-muni. Pop sū:

— M̄j-n̄-p̄ višt̄alis.

— Tenad-p̄ pačad em v̄d̄šama kusān̄.

Pop sū:

— Talun-p̄ koslun da ņekuēm č̄sk̄d̄tor matuska menam ez p̄zav.

Viz̄dlis̄n̄ pač̄, stav̄s sen ul̄lunja šojan zarit̄ama da prazit̄ama. Naj̄ šojis̄n̄ da pop ēkt̄ Ivanl̄ „n̄sta-na-p̄ m̄j̄k̄ juav „v̄ds̄n t̄d̄b̄s̄d̄l̄s̄“. Tuvkn̄itis Ivan mes̄k̄ vok̄a da sū popl̄:

— Tenad-p̄ pač̄ sajad č̄sk̄d̄ vina sul̄ajas em̄š̄.

Pop vozit̄č̄, abu-p̄ mijan ņekuēm vina. Vidlis̄n̄ pač̄ kost̄s̄ da z̄v̄l̄s̄ šuris̄n̄ vina sul̄ajas. Jūb̄tis̄n̄ ētv̄l̄s̄ da pop vara ēkt̄ juav̄n̄, m̄j-p̄ n̄sta voz̄a višt̄alas „v̄ds̄n t̄d̄b̄s̄d̄“.

Tuvkis Ivan kokn̄rn̄ kučik̄ mes̄k̄a daj sū:

— Tenad matuskādl̄n-p̄ musuk̄s̄ sunduk̄ p̄ek̄ad z̄v̄š̄ama.

Vost̄tis̄n̄ sunduk̄ v̄evt̄, a sen kuz jur̄sia dak̄n̄ pukal̄: muzik sūm̄s̄ popad̄dal̄n̄ sundukas sij̄ z̄ev̄ama. Naj̄ z̄ev̄ ēdj̄n̄ krap̄n̄itis̄n̄ sunduk̄ v̄evt̄ da tom̄n̄alis̄n̄ set̄č̄ dak̄an̄s.

Pop i m̄dis sun̄ Ivanl̄:

— Šetan-k̄-p̄ men̄m̄ taj̄ „v̄ds̄n t̄d̄b̄st̄“ da taj̄ mort̄t̄ra sunduk̄s̄ j̄orda-n̄ lezan, šeta-p̄ ten̄d̄ vit̄šo sajt̄.

Šetis Ivan sotčəm kučik t̄ra mesək popl̄ da s̄ v̄l̄n-dodđən m̄dis letčəd̄n̄ ju dor̄ mort-t̄ra sunduk. A sunduk p̄ek̄s̄n pukal̄š s̄l̄s m̄dis kev̄m̄s̄n̄.

— Lez,—sū,—burmort, v̄l̄a v̄l̄a, me ted šeta k̄k̄šo sajt.

— M̄j-n̄a me v̄ča te k̄k̄šo sajt̄n, kor aslam menam vit̄šo sajt zept̄n.

— No s̄l̄z-k̄-p̄a vit̄šoas-z̄a šeta, s̄m̄n en v̄jt̄.

Lezis Ivan sunduk̄š dak̄n̄as, boštis s̄l̄š vit̄šo sajt, a t̄rt̄m̄ sunduk̄s̄a brunk̄n̄tis j̄rdan̄a.

Gortas vois da munis Vašilej vok ord̄a pudov̄nala:

— M̄j-n̄a-p̄a te v̄čan pudov̄n̄anas,—jual̄a vok̄s.

— Denga-p̄a kol̄a merajtn̄, m̄s kučik-p̄a vuzali da dod̄ t̄r denga šetis̄n̄.

Sij̄-z̄a lunas Vašilej nač̄is as̄š̄s stav m̄s̄jass̄a da kučikjass̄a n̄uls vuzav̄n̄ bazar v̄l̄a. Sulal̄a Vašilej kučik čuk̄er̄n̄ as dod̄ dor̄n̄, a s̄l̄š i jual̄n̄:

— Don̄š-̄a-n̄-p̄a kučikt̄a vuzalan?

— K̄z dod̄ denga-p̄a kora stav̄s v̄l̄a.

— Tenad̄-p̄a t̄avar̄d̄ i p̄l̄tin̄ik don̄š oz sulav.

Vašilej zev jona sk̄erm̄as da loktas gort̄a. Vojnas Vašilej l̄as̄d̄č̄a vin̄ Ivan̄as. Ivan as mestaas baba dinas vodt̄edas m̄ams̄a, a ač̄s vodas pačč̄er v̄l̄a da m̄das p̄ar̄š̄ moz ruzt̄n̄. Voj̄n̄ Vašilej p̄ralas Ivan ord̄a da kuz purt̄en suekas Ivan̄is p̄dd̄i mam̄dl̄.

— Vot-p̄a ted bl̄d̄č̄əm p̄dd̄id̄!—ač̄s munas gortas. Ivan v̄v̄ dodđ̄alas, mam̄l̄š soj puk̄s̄adas v̄v̄ dodđ̄a da m̄d̄ad̄č̄as kar̄a. Munas da munas da kabak voas. P̄ras kabakas da part̄a vina p̄avas, a seš̄a i sū kabaeikl̄:

— Menam-p̄a dodđ̄n̄ mam̄ pukal̄a, med-p̄a p̄euna son̄stas, jukt̄ad̄-p̄a sij̄s ̄ti skalč̄ik̄en. Kabaeik jukt̄edas da jukt̄edas, a pokoj̄niča vina oz ju. Kabaeik sk̄erm̄as da sulija jur̄en v̄ds̄en tuv̄k̄edas pokon̄ničal̄ n̄rvomas: „te-p̄a n̄sta kura-žit̄čan“.

P̄ras kabaeik, a Ivan s̄l̄s i sū:

— M̄jla-n̄a-p̄a ez ju, gask̄a-p̄a te vīn̄ men̄š̄m̄ mam̄s̄a.

Petas̄n̄ da vidlas̄n̄, a mam̄ s̄l̄en̄ zv̄l̄š kul̄ama. Ivan sū kabaeikl̄:

— On-k̄-p̄a šet men̄ kujim̄šo sajt, su-d̄a-p̄a šeta.

Kabaeik sū:

— Šeta-p̄a kujim̄šot̄a, s̄m̄n nekodl̄ en višt̄av-a.

Bošt̄as Ivan kujim̄šo sajt, zev̄is mam̄s̄a kl̄ad̄bisee v̄l̄a da lokt̄a b̄r gort̄a. Vašilej vok̄s adzas sij̄s daj sū:

— Me-pe-taj-n̄a ten̄a vili, a te vek-na lovja.

Ivan sū.

— Te-p̄a vīn̄ men̄š̄m̄ mam̄s̄a, a me-p̄a sij̄s letč̄adi bazar v̄l̄a da kujim̄šos̄ vuzali, zev-p̄a don̄š̄ p̄av̄n̄ pokon̄nikjast̄a.

Gors vok sij̄-z̄a lunas vialis as̄š̄s v̄bas̄a, čel̄ad̄s̄a da m̄d̄ad̄č̄is bazar v̄l̄a. Bazar v̄l̄n̄ s̄l̄š jual̄n̄:

— M̄j̄n̄a-p̄a te vuzalan?

— Me-p̄a pokon̄nikjas̄s vuzala, kujim̄šo sajt̄en pokon̄nik v̄l̄a kora.

Kutas̄n̄ Vašilej̄s da puk̄s̄adas̄n̄ tur̄mā. Kujim̄ vo sen pukalas da seš̄a b̄r gortas lezas̄n̄.

Vašilej zev jona sk̄eral̄a Ivan v̄l̄a: gort̄a vōm̄ b̄r̄n̄ vuras sij̄s mes̄ek̄a da m̄das letč̄ad̄n̄ v̄jtn̄ ju v̄l̄a. K̄skas, k̄skas Vašilej mort̄t̄ra mes̄ek̄a da zev jona muzas, a vič̄k̄ōn̄, bur̄e k̄l̄a ̄v̄ad̄na š̄l̄en̄:

— Čas—suas,—p̄rala vič̄kōa da moleben̄ š̄l̄ad̄sta.

P̄ras Vašilej vič̄kōa, a sek kosta Ivan m̄das mes̄ek̄ p̄ešan̄ gorz̄n̄:

— Men̄a p̄ukt̄n̄ gorodsk̄aj golov̄a, a me og puk̄š̄!

Seti v̄li das k̄k̄ m̄ask̄en̄ mun̄a bazar v̄l̄a m̄jaš̄nik. Sij̄ k̄las Ivan̄l̄š gorz̄emt̄a daj sū:

— Me-p̄a okoŭita puk̄š̄n̄ gorodsk̄aj golov̄a.

— Okota-k̄-p̄a puk̄š̄ me mestā.

Ivan as mestaas k̄art̄alis̄ mes̄ek̄ p̄ek̄o m̄jaš̄nik̄as, a ač̄s boštis s̄l̄š dask̄k̄nan̄ m̄ass̄a da m̄d̄ad̄č̄is gort̄lan̄.

Vašilej petas̄ vič̄kōš̄, leptas mort̄t̄ra mes̄ek̄ pelpon̄ v̄l̄a, s̄v̄btas jū. Loktas Vašilej gortas da b̄ra adzas Ivan̄as:

— Me-p̄a taj-n̄a ten̄a ̄ni-na jū s̄v̄bt̄li, a te b̄ra-n̄in̄ lovja?

Ivan i suə:

— Kor menə-te sʙbʙtlin vaə, me sui „bul bul-bul“. Me seki vʙli mʙdarjugʙdʙn i mem űetisnʙ daskʙk mʙs.

Vaűilej i suə:

— Vaj-pə regʙdzʙk vur menə mesəka da sʙbʙt juə, me-pə seű so mʙs ətpʙrjʙűen vajəda.

Ivan vuris siʙs mesəka da mʙdis ju dorə, a sʙlʙ panʙd pop voʙaűuris da juałə:

— Mʙj-pə nuan?

— Me-pə vokʙs mʙdəda mʙdarjugʙdʙ so mʙsla.

Pop suə:

— Menə-pə eəe voűtə.

— Kʙkűo sajt-kə-pə űetan, voűtam, a on-kə-pə—og voűtə,—suə sʙlʙ Ivan. űetis pop Ivanlʙ kʙkűo sajt da pukűis mesək pʙekəsə.

Letʙədis Ivan gors popʙs da gors vokʙs jərdan dorə da kʙknansə buzűitis jərdan vomə.

— Vot,—suas,—tiʙanlʙ i so mʙsl!

2. Kʙzi əti mʙs pʙddi jen űetis das mʙs

Olisnʙ-vʙlisnʙ gəl kreűanin gozja. Nalən vʙli əti nʙv daʙ siʙə kulis. 8ogűisnʙ da vʙrdisnʙ da kolə-əd i zebnʙ. Munis muzik pop ordə daʙ suə:

— Menam,—suə,—batuska əti nʙv vʙli daʙ siʙə kull. Volʙ-zə vaj siʙs zebnʙ.

— Kʙz-nə-pə zebnʙsə,—suə pop,—sovorən da zvənən, alʙ kʙz?

— Oz-kə-pə vʙvti dona suvt, pozə-pə sovorən da zvənən.

— Tenűd-pə gəl mortlʙs unatə og voűt,—suə sʙlʙ pop.

űebis pop muziklʙs nʙvsə sovorən, gudorəz zvənən kollaləmən da sʙ pʙddi muziklʙs voűtis medvərja mʙssə.

— Kʙz-nə-pə, batusko, mi mʙstəgʙs mʙdam ovnʙ,—suə muzik poplʙ.

A pop sʙlʙ i suə:

— Te-pə, muzik en maitʙ, poplʙ-kə medvərja mʙstə mʙdədan, sʙ pʙddi-pə ted jenmʙd das mʙs űetas.

Poplən loi das mʙs, a muziklən əti mʙs ez kol.

Deləbs vʙli burəe gozəmʙn. Lezis pop dasnan mʙssə ludvʙlə jirűnʙ, muziklʙs voűtam mʙssə lezis as mʙsjaskəd eəe. A muzikʙdlən mʙskʙd, vələmkə, vaz gortə abu-na vunədləma; siʙə kʙzis muzik kartə, a mukəd əkmʙs mʙskʙs poplən muzik mʙs vərűa-zə.

Muzik adzis das mʙslʙs as kartə pʙrəm da űimkodʙd mʙjdtəm:

— Adzan,—suə,—baba, jenmʙd-taj abu na pərjaűlʙs Mikita. Medvərja mʙstə poplʙ

eg zalit da sʙ pʙddi so zoű das mʙs ʙs-təma!

Korkə-ne-korkə kotərtə pop, sʙ vərűan popadʙa da karta əzəsə grʙmʙdʙnʙ.

— Vaj,—suə,—pʙrʙs-pʙr-zə voűt karta ʙvəstə. Mʙjla-nə niensʙm mʙsjassə guűa-lin.

Muzik voűtas ʙer da suə poplʙ:

— Te-pə, batusko, jəz skət dorən en volʙiʙajt. Tenűd-pə mʙsjas me eg adzʙv, mem-pə tajə das mʙssə jen ʙstis.

Sporujtisnʙ, sporujtisnʙ, pop űemtor muzikkəd vəʙnʙ ez vermʙ da kʙskis siʙə arkirej ordə sud vʙlə.

Loktisnʙ arkirej ordə. Arkirej nalʙ i suə:

— Kodnʙd-pə prav, kodnʙd mʙza sen tʙdovtʙas. Askʙ asʙvvoz kodnʙd-pə me ordə vozʙk vevjalannʙd loknʙ, sʙlʙ-pə i loənʙ mʙsjas.

Pop askezas zev űimkoda űumjovtis da mʙvpʙtis:

— Əni-pə muziktə me i kəmədʙstə Askʙ-pə kʙa mʙtʙsʙigas-na tatʙə lokta: arkirejlən-pə sluzankʙs menʙm tədsa da lʙvəj kadə menə voűtas.

Kerkʙű petig moz arkirej sluzankʙs pop mʙtʙis pəltiűűik da eəktis sʙlʙ mʙdlʙn asʙlən kʙz pozə vozʙk leznʙ siʙs arkirej domə.

A muzik sek jursə gʙzʙalis, gʙzʙalis da kerkʙű petəm pʙddi, zebűlʙs əzəs saʙas, a setʙs seűűa guűən uʙkűitis arkirej spal-naə da zebűis sʙ krəvat ulə. Sen siʙə

pervoj pättäzys zev vura uzis da medä-
ryn ziköz unmys palalis.

Korkä vojsär gägär kymn arkirej or-
dä loktis miča nýv. Arkirej nyläs pästə-
gys pärtčadis da vozas pukšadis, a ačs
sešša nýv moräsa kisä puktis da mädis
juasny:

— Tajä-nä-pə myj tenad?

— Tajä-pə kək Aponskəj gəra, tani
švjatəj otecjas grekjasys spasajtcəvlysn.

Sešša nýv kymn vylä kisä puktis
arkirej dä syls jualie:

— Tajä-nä-pə myj taeəmys?

— Tajä-pə čistom pole, tan-pə lok
gundyrjas da bagatyrjas palicən kyskaš-
lən.

Taeəm šorņi vərən arkirej nývkd vo-
dysn krəvatə da gozja kost dela vəcəm
vərən zev krepyda unmovšisn.

Muzik petis arkirej krəvat uls, sapka-
ašis, sešša munis as pateraä da mädlun
lunsärəz uzis—səvdystis. Pop murtsa kəa
mytcəsigən-na loktis arkirej ordä da mu-
žkəs vidčəšə.

Korkä termastəg, rytja veštas kadn
kymn vəlišti loktä muzik arkirej ordä.
Arkirej syls i suä:

— No-no, muzik, dyr-kə uzin, i mäs-
jastə vorssadin.

— Kəz-nə vorssadi?—suä muzik.

— Dert-zə vorssadin,—suä syls arkirej
—batusko-pə tatčə vois asja kəkəd eəe,
a te-pə vəlišti lunsär vərən voin.

A muzik arkirejls i suä:

— Popə-d-pə med kəa mytcəsigən-kə
loktis, a me,—suas—səšs vozəyk vəli.
Kor-pə te Aponskəj gərati da čistəj pole
vəvti gulajtin, me-pə sek tan-nin vəli pu-
kala.

Məjən siə kəvjassə suis muzikəd, ar-
kirej gərdədis da zev ədjən torkis muzik-
lės šornisə, tädalə, gəgərvois, kətčə mu-
zikəd ləjlə:

— Da,—suas,—muzik, tenad pravdaəd.
Pop dorəs tatčə te vozəyk voln i dasnan
məskəs med loə tenəd.

Tazik muzik povodnəja kəmədystis po-
pəs i arkirejəs.

KOMI SƏVETSKƏJ DRAMATURGIJA VOPROSJAS*)

Klassəvəj təs medqorəda munan kadjasə pər zev jona kəpavlīs teatrən təcānlunb. Burzuazija, kor sije kəpədcīs feodalizm kəd təs vblə, šetlīs ənəz-na nekodən panjəvtəm obrazecjas teatralnəj iskusstvolb. Teatr seki vāli otsalə burzuazijalb utverzdajtnb aššbš mirovozzrennəsə, erdədnb feodalnəj dvoranstvolbš vozə kəpavnb vermētəmlunb.

Proletariat, kodi əni petlīs burzuazijakəd medbərja təs vblə da kodi mu kvajtəd jukən vbln strəitə-nin **klassjastəm sociališticeskəj** ovestvo, stav vazša kulturəsə, sblbš stav opytə ispolzujtə aššbš istoriceskəj mogjassə oləmə pərtəm vblə da strəitə, tečə aššbš sociališticeskəj kultura. Tədəmbš, proletariat oz vermē vokə koln i teatrəs, kəzi „ətik medimitana sredstvo“ əs uzalb jəz pəškəd massajasəs političeskəja vospitajtəmbn“ (SSSR-sa SNK-lən suəm medbur pjesajas vblə stavsojuzsa konkurs nuədəm jlbš).

Komi səvetskəj xudozestvennəj literaturā komi uzalb jəz pəškəd massajas pəvšb aššbš priznaqnəsə perjis scena vlvšan, dramatičeskəj gizədjās scenajas vbln puktəmšan da vorsi aššbš bzd rolə komi uzalb jəzlbš nacionalnəj da klassəvəj samosoznəqnəsə kəpədəmbn.

Oktabrəa revoliucija da grazdanskəj vojna mezdisnb komi uzalb jəzəs kəkpəvsa nartbš da razisnb sblbš kujlbš vlnjassə vl ovməs da kultura tečəm vblə. Grazdanskəj vojna munan vojəsə Nəbdinsa Vittor aslas dramatičeskəj gizədjāsən suvtis komi uzalb jəzlbš interesjassə dərjəm

vblə, komi jəzlb pravdasə voštəm vblə. Tašn zaslugaš Nəbdinsa Vittorlən, kəzi medvozə proletarskəj dramaturglən, poetlən, xudozniklən. Komi səvetskəj dramaturgijalən grazdanskəj vojna da ovməs kəpədan vojəsə komi uzalb jəzlb aššbššbš nacionalnəj da klassəvəj samosoznəqnəsə voštəmbn təcānlunb vāli zev bzd. Nəbdinsa Vittor, aslas još revoliucionnəj kəvja pjesajasən da Zugəl, aslas šəkəb dramajāsən, kodjas otsalisnb da jəni-na otsalənb komi uzalb jəzlb gəgərvonb aššbššbš oləmsə, pəmbd gubn tuljomtəg da kərtəda ki-šinjasən tišəm-myršəmsə, tškaslšnš ortsəsa i pəkəssa bvdšama šikas klassəvəj vraglāsəs verməm vəsna da vl ovməs da kultura strəitnb zavoditəm vəsna.

„Sondī petigən zoriz košmis“, „Vabergač“, „Rajən“, „Əbn“, „Kuləmdinsa bunt“ da s. v. Nəbdinsa Vittorlən, „Oləstan da musa loə“, „Kodi məza“ da „Čurka Nina“ Zugəllən vāli kəpədənb komi uzalb jəzəs sije kadas na vozənl sulalan mogjās oləmə pərtəm vblə, mobilizujtnb sije mogjās vəsna tškasəm vblə. Najə pərishn da jəkolənb komi səvetskəj dramaturgija fondə kəzi bzd epoxasa gərbš dokumentjas, kodjaslən socialnəj i xudozestvennəj təcānlunb nekər oz vrb. I kolə pasjnb, mbl mijan nacionalnəj komi teatr ta jə materialsə tərbura osvoitnb ənəz-na ez vermē. A ta jə vištəvə mijan teatralnəj kadrijas zəblunən. 1920-24 vojəsə Səkomtəvčuklən spektakljāsš, dert, kutlisnb bzd təcānlun komi literatura da teatr pəškədəmbn, no jona-na ez vən tərbura ispolzujtəmə vešig stav sije pozānlunjassə, kodjasəs šetlisnb ta jə pjesajasš.

*) Komi səvetskəj pisateljās pərvəjja əvləštəvsa konferencija vbln dokladš.

Әни, кор ми стрәитам классјастәм социалистическәј овеество кор мијан возың сулалә мог—пәртнъ став узалыс јәзсә классјастәм социалистическәј овеество везәртәмән да возмәстчәмән стрәитысјасә, литература, кызи културалән әтик јукәд, мијан странаың vorsә зев ызд тәдчанлунә. Сылы колә вошпитывайтнъ узалыс јәзәс коммунистическәј ногән, сылы колә тьскашнъ вьл, социалистическәј mortәс formируйтәм вәсна, сылы колә utверздайтнъ узалыс јәз везәртнъ шәләмән социалистическәј чувствojас, мәвпәсам, оләм вьлә визәдәм да с. в.

Кueәм мијан литература да драматургija соответствуйтә тәјә ызд да почитнәј мөгьслъ. Колә вешкыда сунъ: зев-на омәлә. Тьрмәмән сунъ, мьј мијан абу-на нятик пјеса вәр јьлс, код вәсна ми будлун став вьнъс, став евәсъс тьскашам. Мијан драматургijалән оләмьс вәрә колтчәмьс вәрјә vojасас торја јона кутис тәдчьнъ. Первој да мәд пјатилетка vojасә. Коми сәветскәј гизысјас ез-на шетнъ тәдчаназык драматическәј гизәдјас мијан странаың да Коми овластың социализмән став фронт пашта наступайтан кадлыс, промьсленностьн i визму овмәсн социалистическәј реконструкция мунәм јьлс, мијан герој-ударникјас јьлс, вьл јәз јьлс, кодјас стрәитәнъ классјастәм социалистическәј овеество да петкәдлән-нiн вәлунә элементјас социалистическәј кадша mortлъс.

Мьјәнтәјә виштавъс? Сәмьн сijән, мьј Коми сәветскәј гизысјас ез-на vermьнъ справитчьнъ сijә мөгјасән, кодјасәс сувтәдә ми vozә социализм стрәитән әнија кадьс. Тәјәс мијанлы зик вешкыда колә признайтнъ.

Әни мијанлы колә ызд ideјaa, вьлнъ xudožestvoa драматургija, социализм стрәитән ideјaa драматургija, seeәм драматургija, kodi ескән вәли петкәдлә социализм стрәитәмлъс уз практикасә став пастанас, unašikas lunnas, јурнуәдана туйвизјаснас. Социалистическәј реализм—драматургijалән seeәм-зә медьызд творческәј туй, кueәм i став сәветскәј xudožestvoa литературалән, сәмьн аслас ногән, аслас спецификаән, а драматургijалән аслысшikasлунъс зев ызд, kodi корә вьд драматическәј гизәд вьлнъ јона узаләм. Кьв vopрос, кодәс вәрјә

кадас зуьд principiaлнәј судта вьлә кьпәдис Максим Горькij, торја јоша сулалә драматургijaың, сь вәсна, мьј сәмьн кьв да дејствijә пьр драматург vermә петкәдлән асыс геројјасә. А мијан геројјасьд вьдән-на әтmoза шорнитәнъ, una вәән, миштәма, дејствijә, геројјаслән поступокјасыс да мәдә-мәдкәд stolknovenәјас stampуйтәмаәс, драматургlән фантазияс вьтә кьнмәма әти мestäә, а әд бурәә социалистическәј реализмьд вьд гизыслъс предполагайтә ызд фантазия, сәмьн мед сijә вәли реалнәј podув вьлнъ. А мијан коми сәветскәј гизысјаслән тәдәмлунъс да литературнәј културанъс (masterstvонъс) зев-на улнъ, сь вәсна i мијан вәсиг posидик пјесajasьс зев схематичнәјәс, lapкьдикәс, абу образнәјәс, lovja јәзсә оз петкәдлъ став unašikasлуннас, а stampуйтә („Art“, „Mol“ Nobdinsa Vittorlән).

Мијан әни ем националнәј стационарнәј театр, емәс una samodeјatelнәј драмкружокјас Сыктывкаrsa предпrijаттәјас вьлнъ, сиктјасын, вәсиг колхозјасын. Мөгьс мијан возың сулалә seeәм, мьј мијанлы колә шетнъ налы бур репертуар. Кueәм репертуар вьлнъ наја әнәз узаләнъ? Колә вешкыда сунъ—sogмытәм репертуар вьлнъ. Unъкьсәә komiәдәнъ ki улә шурәм роц пјесajas дај сijәс вәчәнъ омәлә, кuzтәма, сь вәсна спектаклъс пјесаһанъс i еькә, unъкьсәә on гәгәрво вәсиг—кueәм кьв вьлнъ мунә vorsәмьс.

А узалыс јәз видчьсәнъ гьрьс ideјaa, вьлнъ xudožestvoa да миңа кьвја пјесajas, кьс ескән наја адзиснъ әнија гьрьс да паşkьд узјасә асыһнъс, әнија una сикас јәзәс, кодјас lovзан наң moz вьд sдукьн кьпәдәнъ асыһнъс култураньсә, везәртаньсә, кодјас петәнъ una сурс vojасәә pemьд гуьс да медvoззас-на voсса шинмән визәдләнъ ас гәгәрнъс, асланъс оләм вьлә да zavодитәнъ сijәс адзынъ зик вьл ногән, гьрьс пјесajas, кьс ескән тьдалә вәли робочәј класслән да сijә авангардлән, коммунист партијалән, ызд јурнуәдәмьс классјастәм вьл оләмсә теңәмьн, капитализмьс став сикас мьлесјасә вьрәдәмьн, вьртәмьн.

Engels, Lassalkəd gizašigən, tədčədlis, mьj siјə „будущее драмы видим в сли-
янии большой идейной глубины, созна-
тельного исторического содержания с
шекспировской живостью и богатством
действия“. Ne səmyн ызd ideja da isto-
ričeskəј soderžannə, no i sekspirovskəј
živošt da oзыr dejstvija,—so mьj kolə
mijan dramaturgičeskəј proizvedennəjasь.
A kod-na mijan dramaturgjas pəvsьs ver-
mas osьšьnь tajə kačestvojasnas?

Mi ləšədam sociališticeskəј realizm štila
literatura. Burzuaznəј literaturalən medbur
predstaviteljasьs ez vermьnь kьpədčьnь
tajə eupəd vьlas sь vəsna, mьj nalən
mirovozžrennəьs ez lezьv kьpədčьvнь sь
vьlaas. Əd stil gəgərvədam ulə kьzi med-
gьrьs elementjas pьrənь gizьslən zьvьl
oləm vьlas otnosennəьs da gizədjəsn
šetan material vьlas vizədəmьs, a tajəs
zьvьlvьlə vєškьda, stavmuvьv uzalьs jəz
interesjas šerti vermənь vəčnь səmyн
proletarskəј gizьsjas, kodjas vooruzitčə-
maəs markšizm-leninizmən, mu vьlьn
nartittəm da uvtirttəm oləm ləšədan teo-
rijaən da praktikaən. Sьn mijan vьnьs i
buržьklunьs, kodjas vazən-nin avuəs bur-
zuaznəј literatura maštəjaslən da sь
vəsna nalən literaturəьs vek-ətarə zєvmə,
jьvmə, letčə uvlan, tьrtəmmə, pərə kus
kьvjən vorsəmə.

Mijan vozьn em-nin ызd opьt roč sə-

vetskəј dramaturgijalən. Em opьt vaz
klassičeskəј dramaturgijalən. Seiьs kolə
voštнь medbur torjassə, mьjjas sen eməš,
da zьvьlьs zavoditнь ləšədnь komi səvet-
skəј dramaturgija, socializm strəitəmyн
ызd əruzə. Mi siјə uzas kolana nogən
egə-na kutčьslə. Medbur pjesa vьlə kon-
kurs, kodəs jəzədlis Komi Obispolkom,
əni pozornəja provalitim. Egə, sь vəsna,
mьj mijan vьn eea, kuzəmlun abu, əd
stavьs tajə sedanator, a sь vəsna, mьj
mijan ez vəv kolana nogən mobilizujtəma
sь vьlə gizьsjasəs, ez vəv nalь šetəma
otsəg, kueəm vəli kolə, ez vəv kьpədəma-
vьdtəma vьl kadrjasəs, kodjas pomtəg
kujlənь uzalьs jəz pəvsьn. Gaskə eškən
najə gьrьs tragedijajas da dramajas ez
šetнь, no mьj vermisнь šetнь kolana bur
gizədjəz—oz vermь lonь nekueəm somnen-
nə. Siz-kə, mogьs sulalə sьn, medьm
tajə uzas zьvьlьs voštьnь kьzi kolə.

Ызд roљs səvetskəј iskusstvolən jəz
vezərьs kapitalizmlьs koləjassə vьrədə-
myн, stav uzalьs jəzəs klassjastəm socia-
lišticeskəј ovseestvo vezərtəməн strəitьs-
jasə pərtəmyн. Tani ызd uz ušə i teatr
vьlə da sьlən poduv—dramaturgija vьlə.
Komi səvetskəј gizьsjaslən počotnəј mog
—ləšədnь nacionalnəј forma socialištice-
skəј pьekəsa komi səvetskəј drama-
turgija.

Бзѣд jubilar

(Sekspir çuzəmlə 370 vo tırig kezlə)

Eməş seeəm jəz, kodjaslən genijəs avu səmən kueəmkə əti stranalən libə əti epoxalən, a stav çeloveçestvolən. İna pıyn vozsa mestaın sulalə vşemirnej literaturasa poet, Vıllam Sekspir. Pozə veşkəda sunb: mu vıln ez-na vəvlə məd poet, kodəs eşkə sıməndaşovojasən puktılsn medbur pıddi, kodəs eşkə seeəm o'ota pırlş lıddisn veşig slən kollegajəs — Milton da Gjote. Ez-na vəvlə məd poet, kodi medəm eşkə vermis şetn seeəm bzd vın mukəd poetjasl, kompozitorjasl, artistjasl, zivopişecjasl. Medbur poetjasş vuzədavlisn slş gizədjassə aslanş kəvjəsş vılə, starajtısn ş noğən gizn, lovzədavlisn slş obrazjassə aslanş proizvedennəjasn kəz tədsa, matısa obrazjas. Sijə proizvedennəjassa illustracijajasən pozə tırtn una gallereja. Slş dramajassə da pjesajassə petkədlən mijanl zon operajas da una muzıkalnej pjesajas. Medbur artistjas loın tədsaş stav mırsl slş obrazjassə scena vıln petkədləmən (vorsəmən). Ez-na vəvlə seeəm mort, kodi eşkə Sekspir moz-zə vermis petkədlən mortlş perezivannəjassə, mort şələmşslş oləmsə. Psixologjas pəljutıçıvlisn sijə materialən lovja materialən moz-zə aslanş issledovannəjas vəçigən; kuim şo vo da zn sajn, poet lovja dırji, slş dramajassə puktıvlisn dvorecjasn, publiçnej teatrjasn, voşsa narodnej teatrjasn da travernajasn. Əni, socializm strəitigən, Sekspirən dramajəs otsalən gəğərvon vız istorijəs jəzıls, oləmsə. Slş dramajassə dugdvtəg scena vıln petkədlən kulturnej centrjasn kəknan polusarijəs—stolica-

jassən da medbərja rajonnəj içətik teatrəz. Pozə sunb, Sekspirslş nımsə tədə bzd gramotnej mort, libə bzd mort, kod vetlə teatrə. Dert seşsa gəğərvona, Sekspirəs bərja pomjasas starajtısn tədmavn—izuçitn gırlş javlennəjasəs tədmədmkəd əteə. Slş tvorçestvosə kutisn velədn da ş voşn preklonajtısn poetjas, kritikjas da literatorjas istorikjas da teoretikjas, filosofjas da psixologjas. Das şurs nıgajəsş, kodəs gizlisn Sekspir jıls, pozə ləşədn zon biblioteka, sekspirovedennə neuna ez lo torja naukaən. No kəti jona Sekspir jıls velədn, a vek-na euk oz tədn: kodi vli Sekspirş.

Sekspir uzalis siz suşana Vozrozdennə eroxə, kor puktıssis ənija Anglijalən podulş. Pomeseiçej, kreşanskəj da remeşlenno-cehovəj Anglija saməj vli pərə burzuaznej, kapitalişticeskəj stranaə. Vaz pomeseik feodaljaslən oləms vli bərə kolə, vıbrə. Bıdmə vli vurun promeşlennoşt. Pomeseikjas, predprinimateljas eən, çorəda boştısn vız nən uzaləms bız vızəmə, nemzalittəg zuglisn ovseinnəj mu kutəm, vətlalisn muvıvsş kreşanaəs da mırddalisn aslanş nalş musə bız stadajas pəskətiə ulə. Das şursjasən muvıls vətləm kreşana voisn korşə da munisn brədazitn: nal vli nektəçə vostısn da kutisn „buntıçavn“, una vostannəjas loalisn, no naləəs lokş pədtılisn vojennəj vınnən. Kapitalişticeskəjə pərəmkəd əteə Anglijaın çuzis da bıdmis vı klass—burzuazija.

XVI-əd nem pomaşigən da XVII nem zavoditçigən nakoplenə da predprinimatelstvo vajədn kapitalistjas klass artmə-

mā. Istorīķeskā j scenā vīlā petisnē „puritanjas”—burzuāzija, kodjas aristokrātijakād tāsā kutisnē nuādne religioznā dvizenā nīm uln, ponds nē tēskas nē katolīķeskāji vīķolē panēd, Rimsān ekonomīķeskāji zavīšimōst uls mezdsām vāsna, donā sulalana šād da jezēd duxovenstvolē panēd. Cōrēd tēsēn Anglijasa feodaljas ātarā vīd mēs burzuāzijakād panēda tēsēn vīrēdis assēs vīnsā. XVII nem zavoditcīgēn aristokrātijalēn torjasēs voīsne tragiķeskāji polozennā. Krepēdzēk pomeēkjas asnēs kapitalizmas pīrisnē, boštēisnē predprinimatēlskāji uzā, vīl olāmberdā laditcalisnē. Sērkoddemēzēkjasēs-zā rēzēritcalisnē, enovtalisnē mūjassā. No unzēkēs na dvorana pēvēs jona-na kutēšisnē vaz zakonjasā, assēs priviligijajassā dorjēmēn da naturalnāji ov mēs dorjēmēn. V. Sekspir nīm uln gīzēs poet petkēdlis xudozestvennāji obrāzjasēn anglijskāji aristokrātijalēs mēvpjassā da kēsēmjassā, kodī olā vāli voj dērsā feodalizm dērsā olān nogēn.

Una nog tēlkujtānē Sekspir olām jēlēs, no mī tani boštām osnovnāji kēk noga vīzādēm.

Burzēk burzuāznāji Sekspirovēd—kritīkjas (na pīēs mēdtēdčānās—Norvegijasa burzuāznāji kritīk Brandēs) čājtānē, mēj Sekspir—sijā Stratfordsā zolā burzuj, kodī vārēn vāli aktorēn da rezīšsorēn „Globus” nīma Londonsā teātrēn. No poet tvorčestvo šērti-nīn pozā gēgērvonē, mēj sijā āvu vēškd. Vēd „Gamlet”—ēs gīzēs ez-zā vermē lōnē malogramotnāji aktorēn līvā rostovseikēn. Vēsīg ēzēd Anglijasa literātor—Dīzrail—suis, mēj tanoga vīštālēmād vēškdēlunēs nēm mēnda āvu.

Mārksīstskāji kritīka mūnis mēd tujād Sekspirēs tēdmalēmēn; A. V. Lunačarskīj da V. M. Frīce suānē, mēj sēēām poet, kodlān gīzēdjasēs petkēdlēnē feodal klāsslē mēvpjassā sē kādā, kor sijās topādēnē da vātēlēnē istorīķeskāji scenā vīlēs vīd mēs burzujjas, vermē lōnē sāmēn aslās klāsslē predannāji mōrtā, slās klāsslēn pī. Tāzī voīsne vīvōdā, mēj V. Sekspir nīm uln gīzēs poet vāli Rodzēr Rotlēnd graf, aristokrātijā dor sulalēs, Jēlizavētā korolēvālē panēd mūnēs, kodī vāli dorjē bur-

zuāzijas. Rodzēr Rotlēnd vāli zēv jona velēdčām mōrt, novlādē vāli Kemrīdžsā universitētsā iskusstvo magīstr nīm (1595 vōā). A omāla gramotnāji aktorēd oz vermē tēdnē literāturnāji teorījasā. No vek-zā eukēs on lēšt sunē, mēj poet vāli graf Rotlēng. Unāēn vulgarīzīrujtānē sociologijasā ēzēd poet tvorčestvolēs. Unā kritīk, a mēdsā teātrēn uzalēsjas (nārēkēn Mējērēxold) pūktā „Gamletās” „Protestantā, tēsnuādēsā, ēzēd revolūcionērā”. Vēsīg tatēnī, tājā ēzēd obrāzsā (Gamlet) vīdālīgēn, oz poz ātdortēnē Sekspir socialnāji vūzjasēs. Mēdēm sijās gēgērvonē, kolā lēddēnē anglijskāji socialnāji obstānovkā jēlēs gīzēd Mārkslē, kodēs vāčēmā 1848 vōn dēkāvr 15 lūnā „Neue Reinscene Zeitung” gāzētēn. Sēnī sijā indā vēškdā: „Anglijskāji revolūcija kīsmīgēn burzuāzija jītēis vīl dvorānstvokād feodalnāji korolē vā ēzēdālēs vīķolē panēd”. Mārks indā, mēj Anglijasa sovītējāsēs stav Jēvropeāslē tipicnājēs, indā vīl strojlē pūksām, indā „prošvēsēennā vīlā, indā, mēj grāzdānskāji pravo vermē sredņevēkovāji priviligijajas, promēslennošt venīs dēslun”. Vermās nē sunē, mēj šēkd analīzīrujtēn Sekspirlē socialnāji pozīcijasā, sē vāsna, mēj prāmējā ogā tēdā kodī sijā. No em material, kodī petkēdlā Sekspir dramalēs socialnāji funkcījajassā, sunē kēt „Rīčard 11” drama. Sīz-kā, kolā ālī oz jonāsē koršēs nē, kor Mārkslēn metodologijasā indā: socialnāji uzjas šērtīs mōrtā tēdmavnē.

Sekspirlēn dramajasēs, kēzī tēdam, vālīnē politīķeskāji uskēdēmēn „Jēlizavētā” vīlā, „Королева действенница” vīlā, kodjas vālīnē lok xārakterā, ēkēsām predstavitēljāsēn torgēvāji dvorānalēn da burzuāzijalēn.

Jēlizavētā dērjī mēdvōjdēr ātuvtēis bīrā „Roual Exsnenge” (1556). Sē dērjī-zā zavodītčā kolonījajas mīrddālēm. Absolutnāji vīlāst vōēdčām vāsna Jēlizavētālē kovmīs zugēdnē „Lēnd—lordjasēs”, vaz dor sulalēs feodaljasēs.

Tājā stavsā tēd vīlā uskēdēmēn vīzādēmā, kueām socialnāji grūppā lēptā vāli Sekspirēs znāmja pēddī. Mējsāmā sijā

gruppas? Sija gruppas juris—būd po-
meseik, aristokrat, Esseksgraf. Aristokrat-
jas da nalen poetjas lūvadisn zyk, med
ne šetn kus askijas (absolutnaja) vlasts
korolevali. 1601-ād vojn aprel 8-ād lun
naja petan vīla vlē Londonn spaga-
jasen, a sija lunskād panūd, vojnas 20
teatryn puktan Sekspirlis dramajas, kod-
jas koran tīs vlē.

Tīs zavoditcis. Jāzsā korāma. No jāzīs
tīskašn ez pēt. Dvorec verdā munān
sāmān kīkšo kākjamēdas mort Esseks
dor sulalējas piš. Sekspir sulalē Esseks
dor-zē. Tajā petkādā, kuēam sociologijās
tvorčestvoas Sekspirlēn, a sūkād eae i
vošē olāmē poetlēn. Kolā pasjēn sē-
mān, māj kēt Sekspir i feodālēj aristo-
kratijalēn poet, a gizādjasas petkādīs i
vīl burzuazija kulturalēš certajassā.

Sekspirlēn tvorčestvoas zēv una grana.
Sija gizis: sonetjas, komedijajas, drama-
tičeskāj xronikajas, socialnēj dramajas
rīmskāj olām jēlš da pšixologičeskāj
dramajas. Sekspirlis uzsā jukān nōl pe-
riod vlē.

Medvozsa periodn, 1587 vošan 1593
voaz, gizlis medvozsa proīzvedennājassā
—jonzēka jāzīs pjesajassā lēšadalīs. Se-
ki Sekspir vlēn vāli jona tādē Kidlēn
da Mariolēn vlijannēs, siz-zē Itāljanskāj
komedija gizēš Plavtlēn vlijannē. Tajā
kadēs medša slava gīzan kad poet tvor-
čestvoan.

No mād periodā (1595-1601) Sekspirlēn
talantēš jona petkādīs, kīsmis dāj roz-
javn kutis. Seki sija šetīs una zameca-
tēlēj proīzvedennājas. Tajā kadā gizis
„Ромео и Юлия“, „Венецианский купец“,
kāmēnkā dramatičeskāj xronika da kome-
dija, suam: „Сон в летнюю ночь“,
„Виндзорские кумушки“ da mukād.

Medša jona kīsmis, loī tīr virjaja Seks-
pirlēn genijēš 1602 vošan 1608-ād voaz.
Sija kadā medšasē gīzē sēēam motīvjāsēn,
kān petkādē kēzi mortlēn strastjāsēš
vermānē vērēn mortlēs pīekassā, mortlēs
pšixologijāsē. Tajā kojmād periodā būd
poet gizis asēs medbur pšixologičeskāj
dramajassā: „Гамлет“—razočarovannā da
mestlēn tragedija; „Макбет“—čestradejtan

tragedija; „Отелло“—vēzēktan da kutēm
idealjas tragedija; „Лир“—mort stradanē
tragedija; „Тимон Афинский“—mortēs nē-
naviditan tragedija. Tajā pšixologičeskāj
dramajasēš Sekspirlēn medša bur proīz-
vedennājas iskusstvolēn,—kodjas zōl jur
vlē vlēnzēk sulalēn stav gīzēdēs, ko-
dēs gīzēvlīs sēz mort. Tajā dramajasas
tēdalē, kuēam vura tādē olāmē da ku-
ēam gora da nīmkoda šlē sijās (olāmē),
no sūkād eae i petkādē, māj olāmē pā-
radokēs abu. Kojmād periodā-zē gizlis
kujim socialnēj drama rīmskāj olāmē:
„Кореолан“, „Юлий Цезарь“, „Антоний и
Клеопатра“. Medvērja nōlād periodā
aslas tvorčestvoan Sekspir vītākē koršē
sog palēdām. Sija zavoditē gīzēn mājē
melodrama kodēs, mojdkodēs, naēn oz-nīn
povzēm šīnjasēn vīzēd olām vlē, oz-nīn
luas mort šēlēmān, a šetē taeam pēlēs
pjesajas, kēzi „Зимняя сказка“ da „Буря“.
Tani Sekspir suē: „мнѣм-пā okota vāli
burādēn jāzīs šēlāmē aslam muzēkaēn,
olām šākēd lunjassēs ētdortlēn“. Tas
tēdalē kusēs genij, pessīmizmā pērēm
poet.

Sekspir aslas epochāskād vošlālīs. ort-
cēn, unaēš jēsēē jona-na vozēn aslas
klass doršēs—sē vāsna, māj nājē tuvčā-
lisnē zēv nēzjē, zēv-nīn suam postovēj
trojka ēdja. Mījan epocha munē vozē
električeskāj volna tok ēdja, siz-kē abu i
dīvē, māj sēvētskāj dramaturgija oz-na
vermē vātčēnē medbūd epocha ēdjas
vērša. No dramaturgijālē ēnī kolē ver-
stajtnē vōstēm pērāsē. V. I. Lēnīn mījanēs
vēlādīs velādēcnē uālīgēn ētēē. Mī sija
vēcām ēnī vūd oblāstēn socialističeskāj
stroitelstvo vlēn. No eae oz kov vūnēd-
nē, māj Lēnīn ēktēlīs vōštēn kritikuftē-
mān čelovečestvolēs stav kulturnēj ozyr-
lūnsā. Tajēs stavēs-nīn gēgērvoēnē, no
unaēn-na čajtēnē, māj ēnī velādēnē nīnēm-
nīn ez kol vāz māstērjaslēš, čajtēnē, māj
mī na dorēs jona-nīn vlēnēs. Tazi vōlē-
vikjas oz puktēn voprossē. Mukād sokro-
visēējas pēvsēn, kodēs kolē mort kulturalēs
ovladejtnē, mījan dramaturgjaslē kolē
kritičeskāj ovladejtnē Sekspir māstērlēs
nasledstvōsē.

Мый миян колә веләднӧ Секспирлӧс? Мый сьлӧс воштнӧ? Таеам sulalә vopros.

Sәvetskәj dramaturgjas—vozьn munьs otrad әnija sәvetskәj literaturaьn, kodі eә tsьkasә aslьs pәlәs әruzijәәn mirәvәj mastava tsьkьn socializm strәitәm vәsna. Nemjas da jәzjas suәm шerti Sekspir med-bura kuzlis pәlzujtcьnь aslas dramatičeskәj әruzijәәn. Vazsa gьrьs poetjas, i na pьn medjonasә Sekspir, vәlinь jona mašterәs mort xarakterjas petkәdlәmәn; Sekspirләn lәšәdәm xarakterjas unzьkьssә lovja jәz, ьlә petәnь aslas drama kьe pьekьs. Osnovnәj vizjasь nalәn—motivjas-lәn una pod, lovja dejstvijә da individualnәj vizәn tipičnәjkәd әtvьvtcәm. Tajә medša tәdčәna čerta Sekspir tvorčestvoьn. Mәd čerta—sijә zььlә petkәdlәm dejstvijәsә—zььllunnas sijә jona vььlн sulalә stav vozza poetjassьs da i sь vәrьn gizьs poetjassьs. Nekod poetjas pәvsьs seәәma ez tәdlь mortlьs šәlәm, ez kazavlь i seәәm šusa mortlьs psihologijәsә, ez kuzlь seәәm dramatičeskәja petkәdlьnь kьz Sekspir. Tajә zev dona kačestvoьs ez vermь pet-nь kus mortәs tәdmalana nabludennә-jassьs, kači dert eškә nekod oz su, mьj Sekspir ez vәv mukәd poetjas moz šus nabludatelәn mort priroda vәrša. Sekspir kuzә vәli ačьs suvtnь vьdšikas položen-ñәә da aslas fantazijaәn oьzьrmәdnь sijәs.

Xarakterjas tәdәmьn da morttә petkәdlә-mьn—sijә abu-na tьrmana dramaturgьdlь. Dramaturgь kolә kuznь vәčnь sijә xarak-terсә dejstvijәsә nuәdьs faktorәn. Talador bokšaң Sekspir vara med mašter stav gi-zьs pias. Sijә zev ьzьd šamәn kuzә vәli tipjas lәšәdavnь. Sijә vek vәli vojдәr lә-šәdә poduvсә, mьj vььlн vermә kьptьnь gerojjaslәn straštjassьs, ьddьs koknija gәgәrvәә xarakter tәdmalәm vәrьn, mьjla kueәmkә strašt vermә dejstvujtnь geroj pьekas sizi, a ne kьzkә мәd nogәn.

So kueәmәs osnovnәj kačestvojasьs ge-nialnәj poetlәn, xudozniklәn. Tajә kačest-vojas jьvšьs kolә kritičeskәja dumьstcьnь mияn tom dramaturgjaslь. Sekspirльs ve-lәdčәm—sijә loә adzьnь, kьz piškәdә as-lьs tuj, jon tvorčeskәj vәlә, sijә loә ad-zьnь, kueәm metodjas da sredstvojas pьr erdәdnь asšьs celсә. Kolә kuznь gәgәrvә-nь problemajassә, publicistikasә sijә tvorčestvolьs. Sьlәn celьs ne sәmьn oьjektiv-nәja otrazitnь formasә da әvliksә olan kadьslьs. Burzuaznәj Sekspirovedennә lәšәdis idealističeskәj legenda—vьttә Sek-spir „nemәvәjja oьjektivist“. Sijә-pә zev bur suddә nравstvennәj olәmьn. Ez, sijә tvorčeski әtvvtis oьjektivnәj dejstvitel-noštә, sьlәn vәli mog—vozdejstvujtnь epoxaьs vьlә. Sijә suvtәdlis as vozas mog-sә: ne gazәdnь, ne velәdnь, a tsьkasnlә.

КЪРЭДНЬ КРИТИКАӘС MARKŠIZM-LENINIZM TEORIJA PODUVJAS VEŠTƏZ

Komi sǝvetskǝj gizǝsǝjas medvozza oblaštuvsa kon- ferencijalǝn kritika jǝlǝš rezolucija

Socializm strǝitǝmǝn gǝrǝš vermǝmǝsǝš, kodǝsǝš sedǝdǝma kommunistiċeskǝj parti-
ija veškǝdlǝmǝn da mǝjan rǝdejtana voz-
d Stalin jort jurnuǝdǝmǝn, socialistiċes-
kǝj ekonomikalǝš fundament lǝšǝdǝm vǝv-
ǝtǝma kǝpǝdisnǝ uzalǝš massǝjaslǝš ma-
terialno-kulturnǝj urovenǝš, kǝpǝdisnǝ
kultura, nauka, iskusstvo. VKP(b)
CK-lǝn „literaturno-xudozestvennǝj orga-
nizacijǝsǝš perestroitǝm jǝlǝš“ 1932-ǝd
voša april 23-ǝd lunša postanovlǝnnǝš
setisnǝ stav pozanlunǝš xudozestvennǝj
literaturalǝš ǝdjǝ sǝvmǝm vǝlǝ, epochalǝ
dostojnǝj xudozestvennǝj proizvedennǝjas
lǝšǝdǝm vǝlǝ.

Socializm strǝitǝm munǝ ċorǝd klassǝ-
vǝj tǝš pǝr. Xudozestvennǝj literatura loǝ
orǝšǝproletarskǝj uz jukadǝn, socializm
strǝitan ǝti uċastokǝn. Klassǝvǝj vrag da
sǝlǝn agenturǝš zǝlǝn piškǝdċǝnǝ lite-
raturǝš, javǝ i gušǝn nuǝdǝnǝ ašǝšnǝš
kulackǝj, burzuaznǝj, antiǝvetskǝj ideo-
logijǝš, zǝlǝn voštǝnǝ aš kiǝ xudozest-
vennǝj literaturalǝš da kritikalǝš tribunǝš.
Kritiċeskǝj statǝjasǝš da „tvorċestvoš“
kontrevolucioniǝrlǝn burzuaznǝj nacio-
nalist V. I. Lǝtkinlǝn (Illa Vaš), kritiċes-
kǝj upraznǝnnǝjas dvurusniklǝn, partijalǝš
interǝsǝš vuzalǝš kulak agentlǝn—San
Antuslǝn (Zǝvojev)—tǝrǝn zǝvǝlmǝdǝnǝ
vǝlǝnǝš suǝmsǝ.

Komi xudozestvennǝj literaturǝn bur-
zuaznǝj nacionalizmǝš panǝda tǝš, kodǝš
zavoditǝma KAPP dǝrǝj-na, ez lo vajǝdǝ-
ma pomǝš. Mǝdarǝ-na, literaturno-xudo-
zestvennǝj organizacijǝsǝš perestroitǝm

jǝlǝš VKP(b) CK suǝm vǝrǝn orgkomi-
tetǝn veškǝdlǝsǝjas pǝvstǝš torǝa jortǝas
(Ošipov, Roċev) voštisnǝ dorǝm ulǝ bur-
zuaznǝj nacionalist kontrevolucioniǝr
Illa Vašǝš. Kritika, kod vozǝn medvozza
mogǝn vǝli erǝdǝnǝ stav ċuzdǝj, anti-pro-
letarskǝj, melkoburzuaznǝj vǝlǝjǝnnǝjǝšǝš,
erǝdǝnǝ nalǝš pǝekǝšǝ konkretǝj proiz-
vedennǝjas vǝlǝn, siǝ kritikaš ez lo
partijaǝn suvtǝdǝm mogǝš veštǝn, ċorǝd
klassǝvǝj tǝš obstanovkaǝn kǝpǝdǝm mog-
ǝš veštǝn. Bǝrǝa kadǝš nacionalistiċeskǝj
kontrevolucioniǝj proizvedennǝjǝšǝš Lǝt-
kinlǝš ez vǝv pomǝš erǝdǝdǝma.

Šistǝmatiċeskǝj kritika ǝnija kadǝš-na
avǝ. Kritika kǝzvǝnnǝš vǝli sluċajǝnǝjǝn,
teorija bokšǝn vǝvǝti ulǝn, zǝv eǝkǝda
principialǝnošǝš vezǝšǝvlis vozǝvǝn lǝšǝdǝm
sxemaǝn, vkusovseinaǝn, grupovseina ko-
lasǝsǝn, ez erǝdǝlǝnǝ idejno-xudozest-
vennǝj pǝekǝšǝ proizvedennǝjaslǝš. Talǝ
tǝdċana primerǝn verǝmas lonǝ statǝta Te-
rentǝjevalǝn (7№ „Udarnik“ 1932-ǝd voǝn)
ǝlǝk ǝndrejǝlǝn (11—12 № „Udarnik“
1932-ǝd voǝn).

Kritikalǝn ez vǝv tǝrmǝmǝn višǝdǝm
proizvedennǝjas idejno-xudozestvennǝj ka-
ċestvo vǝlǝ, kǝv vǝlǝ, forma vǝlǝ. Bǝrǝa
kadǝn-kǝ eǝa tǝrmǝnǝšċetǝma analiz
Novdinsa Vittor da Tima Ven tvorċestvo-
lǝ, to una tǝdċana-nin gizǝsǝš da poet-
ǝš (Vǝl Pas, Izjur Ivan, Šim Van, I. Vo-
kan i mukǝdǝš) kollisnǝ kritikǝsǝš bokǝn.

Komi sǝvetskǝj gizǝsǝjǝlǝn medvozza
oblaštuvsa konferencija eǝktǝ soǝuzsa
pravlǝnnǝlǝš.

1. Pomaz erdadb lytkin „tvorčestvo-lyš“ da „kritikalš“ kontrrevolucionnəj pyekassə. Pečatb erdadb komi xudozestvennəj literaturalš stav klassovo-čuzdəj vlijannəjassə, burzuaznəj nacionalizmlš petkədcəmjassə.

2. Kritikalš kolə lonə čorəda partijnəj-ən, zuzəda principialnəj-ən, zaustelstvotəg, vkusoveinatəg, „dubinkatəg“. „Kritikalš kolə velədnə-i, otsavnə-i, kontrolirujtnə. Mədaršan-kə, mijanlš oz kov i seeəm jumov gələsə, mbyš bərja kədn pondis kəvšəb literaturnəj organizacijajasn. Mortjas poləb sunə, kəni oməl, poləb zvylnog suvtədnə vopros xudozestvennəj proizvedennəjas kačestvo jylš“ (Šteckij).

3. Kritikalš kolə jona paškəda erdadb proizvedennəjaslš idejno-xudozestvennəj pyekassə, torja vizədləb kəv vlə, proizvedennəsa təcəm vlə. Bolševistskəj kritikalš primer šetisb Marks, Engels, Lenin, Stalin, siz-zə Aleksej Maksimovič Gorkij (sblən statʔajas: „O бойкости“, „O языке“, „Открытое письмо Серафимовичу“), kod vləb i kolə velədcəb mijan komi kritikalš.

4. Kritikalən mog—ne səmbn paškədnə literaturovedennə problemajəs, kritikujtnə oformitčəm, as tvorčeskəj čuzəma pisatel-jasəs, no i kritikujtnə da byd lun otsavnə vlə gizb bostčəslasəs, kritikujtnə najəs oskətag da gorzətag.

5. Sijəs ləddəməb, mby kritikjas kadrjas oz tərmbn, konferencija eəktə pravlenə-lš kəskəb təjə uzas partijno-komsomol-skəj aktivəs, proizvodstvovəsa udarnik-jasəs.

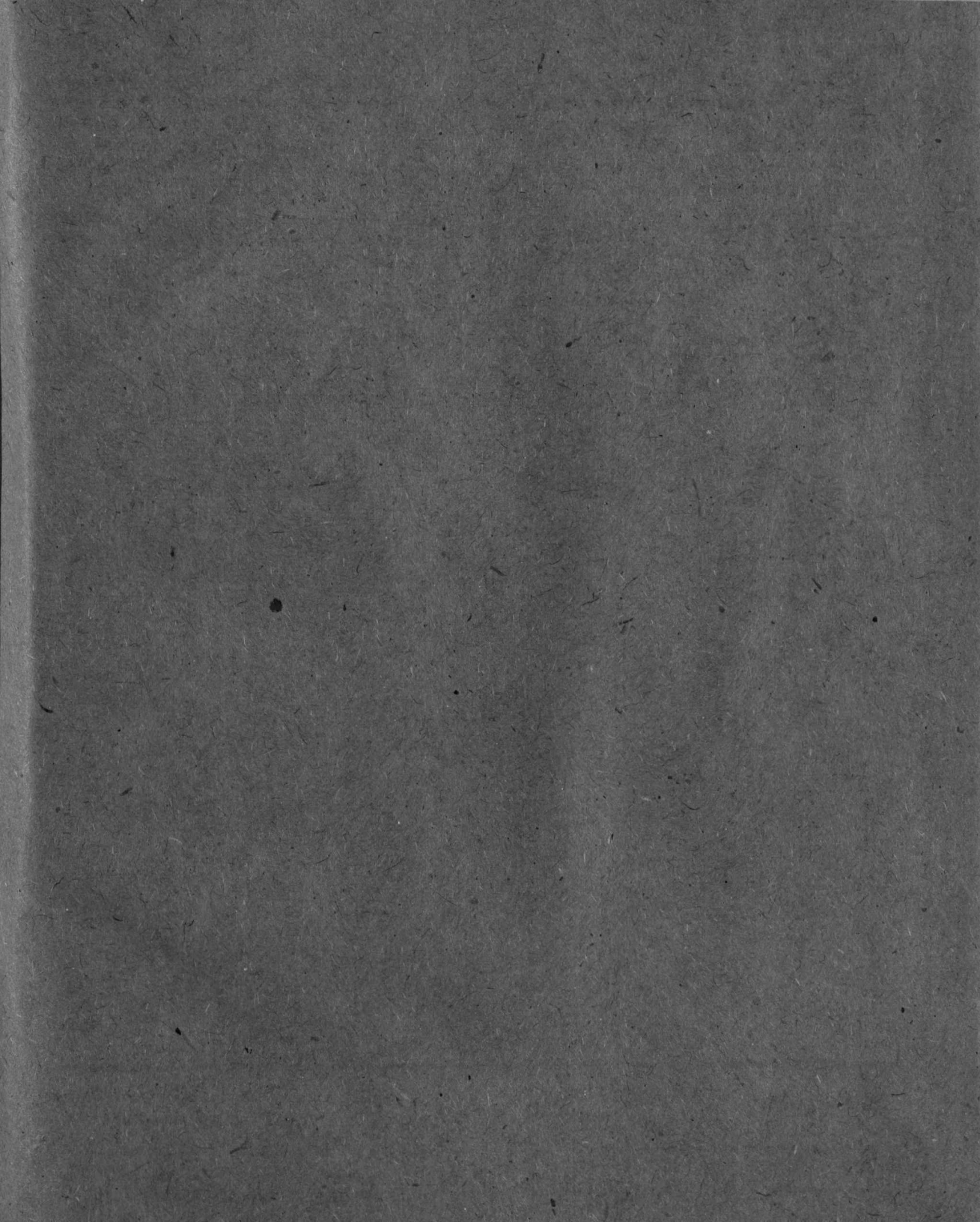
„Kritikajaslš kolə upornəjə uzavnə xudozestvennəj tvorčestvolš specifikasə ovlədejtəb vləb, kəpədnə kritikalš voprosjas marksizm-leninizm teoreticeskəj poduvjasəz“ (Judin, partija XVII-əd sjezd vləb šornibš). Ta mogb paškədnə stav pələs velədcəmsə—šinsajsa velədcəm, rə-tja šeminarjas, sovesənnəjas, tvorčeskəj komandirovkajasə bštəm, partijnəj pros-veennə šetb velədcəm.

6. Kritika voprosjas šistematičeskəja jugdədnə „Udarnik“ zurnalb, lezavnə narosnə kritičeskəj sbornikjas da s. v.

Ивл. № 15

Redkollegija: DORONIN M., POPOV N. P., OBOTUROV I.
IZJUROV I., POPOV F.

Otv. redaktor M. DORONIN
Otv. šekretar F. SADRIN.

Torja nomerlən donbs 50 ur.

21972-

НЗК Коми
1-1а

21972-

SUZƏDƏJ— LƏDƏDƏJ

XUDOZESTVOA SƏVETSKƏJ LİTERATURA KOMI ZURNAL „UDARNİK“

LEZƏNB VKP(B) OK-lən KULTURA da LENİNİZM PROPAGANDA OTDƏL da KOMI SƏVETSKƏJ PISATƏLJAS SOJUZLƏN PRAVLƏNNƏ.
PETƏ BƏD TƏLƏŞƏN ƏTƏD.

„UDARNİK“ zurnal petkədlə Komı muyn. Volvəv krajn da SSSR-ən socialzm strəitəm, tədınədə səvetskəj roç da komi xudozestvoa literaturəən, təskəşə klas-əvəj vragjaskəd da naja əgentjaskəd partija generalnəj tujviz vəsnə, nuədə koş partija nacionalnəj politikaəs kezənjaskəd, velikoderzavnəj əvinizmkəd da mestavəvsə nacionalizmkəd.

„UDARNİK“ velədə da bədtə tom vəl gızəsjasəs. „UDARNİK“ ın peçatajtəv vıştjas, kəvburjas, oçerkjas komi səvetskəj pisatətləslən.

Bəd udarniklə, vərlezəslə, kolxozniklə kolə suzədnə „UDARNİK“ daj gızəv setəv əslənəv, kəzi naja təskəşəv socializm strəitəv vəsnə.

SUZƏDAN DON:

3 tələş kezlə — 1 sajt 50 ur
6 " " — 3 sajt
12 " " — 6 sajt

Torja nomerlən donbs 50 ur.

SUZƏDNƏ POZƏ BƏD POSTƏVƏJ OTDƏLƏNNƏBŞ.